

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA MLADISTVÝCH V PLZEŇSKÉM
KRAJI**

Autor práce: Jolana Vítková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jolana Vítková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Kriminalita mladistvých v Plzeňském kraji

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Juvenile Delinquency in the Pilsen Region

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Datum zadání bakalářské práce: listopad 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem práce je identifikovat příčiny kriminality mladistvých se zaměřením na Plzeňský kraj. Vedlejším cílem je rovněž zhodnocení možných opatření ke snížení juvenilní kriminality v Plzeňském kraji.

Student: Jolana Vítková, DiS.	14.11.2024 datum	Jolana Vítková podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian	22.11.2024 datum	Mgr. et Mgr. Radek Fabian podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2.12.2024 datum	doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D. podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	9.12.2024 datum	doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D. podpis
Rector: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10.12.2024 datum	doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D. podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. et Mgr. Radkovi Fabianovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

VÍTKOVÁ, J. *Kriminalita mladistvých v Plzeňském kraji: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 76 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Klíčová slova: kriminalita, kyberkriminalita, mladistvá osoba, příčiny kriminality, prevence

Bakalářská práce se zabývá problematikou kriminality mladistvých v Plzeňském kraji a vyhodnocuje možná opatření ke snížení juvenilní kriminality.

Teoretická část vymezuje základní pojmy, shrnuje klíčové faktory, které ovlivňují kriminalitu mladistvých a analyzuje příčiny juvenilní kriminality v rámci zkoumaného teritoriálního území.

Empirická část popisuje použitou metodu sběru dat. Zahrnuje analýzu a prezentaci získaných informací, které byly shromážděny prostřednictvím šetření realizovaného formou řízených rozhovorů s předem připravenými otázkami.

ABSTRACT

VÍTKOVÁ, J. *Juvenile Delinquency in the Pilsen Region: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 76 pgs. Supervisor: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Key words: crime, cybercrime, juvenile, causes of crime, prevention

The bachelor thesis deals with the issue of juvenile crime in the Pilsen Region and evaluates possible measures to reduce juvenile crime.

The theoretical part defines the basic concepts, summarizes the key factors that influence juvenile delinquency and analyses the causes of juvenile delinquency within the studied territorial area.

The empirical part describes the method of data collection used. It includes the analysis and presentation of the information gathered through the survey conducted in the form of guided interviews with pre-prepared questions.

OBSAH

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	11
2 ZÁKLADNÍ POJMY	12
2.1 Kriminalita obecně	12
2.2 Kyberkriminalita	13
2.3 Mladistvý	13
2.4 Osoba blízká věku mladistvému	14
2.5 Delikventní chování	15
2.6 Trestný čin	15
2.7 Provinění	16
2.8 Právní úprava	17
3 KLÍČOVÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLADISTVÝCH	19
3.1 Vliv rodiny	19
3.2 Vliv školy	20
3.3 Trávení volného času	20
3.4 Zařazení ve společnosti	21
3.5 Média	22
3.6 Virtuální svět	22
4 TRESTNÁ ČINNOST MLADISTVÝCH	24
4.1 Vybrané sociálně patologické jevy	24
4.1.1 Výtržnictví	24
4.1.2 Vandalismus	25
4.1.3 Majetková kriminalita mládeže	25
4.1.4 Šikana	25
4.1.1 Návykové látky	26
4.1.2 Pohlavní zneužití	27
4.2 Mravnostní trestná činnost v Plzeňském kraji	27

4.3	Prevence	29
5	EMPIRICKÁ ČÁST	31
5.1	Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 1 z OSPOD Plzeň-město	31
5.2	Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 2 z OSPOD Plzeň-venkov	36
5.3	Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 3 z Probační a mediační služby Plzeň 39	
5.4	Vyhodnocení rozhovoru s informátorkou č. 4 ze střední odborné školy	44
5.5	Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 5 z 1. oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování v Plzni	47
5.6	Vyhodnocení rozhovorů	51
	ZÁVĚR	53
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
	SEZNAM ZKRATEK.....	59
	SEZNAM GRAFŮ.....	60
	SEZNAM PŘÍLOH.....	61
	PŘÍLOHY	62

ÚVOD

Kriminalita mladistvých představuje jeden z nejvýznamnějších problémů moderní společnosti, který má dalekosáhlé důsledky nejen pro jednotlivce, ale také pro jejich okolí a společnost jako celek. Toto téma je obzvláště naléhavé, neboť dospívání je klíčovou životní etapou, kdy se utvářejí hodnoty, vzorce chování a vztahy, které mohou zásadním způsobem ovlivnit budoucí směřování mladého člověka. Jako matka dospívajícího syna a mladší dcery si tuto problematiku uvědomuji z osobní perspektivy. Není jednoduché mladým lidem nabídnout dostatečné vedení a podporu v době, kdy čelí tlaku vrstevníků, a především sociálních sítí, které ovlivňují jejich vnímání a rozhodování. Jako rodič cítím odpovědnost za výchovu svých dětí, a za to, aby byly obeznámeny s riziky, která by mohla vést k delikventnímu chování, a snažím se zajistit, aby se vyhnuly jakýmkoli problémům se zákonem.

Výběr regionu vychází nejen z osobního vztahu k tomuto území, ale také z jeho socioekonomických charakteristik, které nabízejí vhodné podmínky pro analýzu tohoto jevu. Plzeňský kraj leží na jihozápadě Čech a na jeho území se nachází sedm okresů. Na základě statistik Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) žilo k 31. prosinci 2023 na tomto území 613 374 obyvatel.¹ Plzeňský kraj zahrnuje jak městské, tak venkovské oblasti, což umožňuje sledovat různé faktory ovlivňující chování mladistvých. Navíc dostupné statistiky kriminality v Plzeňském kraji ukazují, že i v tomto regionu je kriminalita mladistvých závažným problémem, který si zaslouží podrobnější zkoumání.²

Bakalářská práce je rozčleněna na teoretickou a praktickou (empirickou) část, jejichž obsahem je pět kapitol. Kapitoly postupně reflektují na vývoj získaných informací. První kapitola této práce se věnuje vymezení cíle a popisu metodiky, na jejímž základě byla bakalářská práce zpracována. Druhá kapitola vysvětluje základní obecné pojmy nezbytné pro porozumění dané problematice a zároveň se zabývá právní úpravou. Navazující třetí kapitola hodnotí hlavní faktory ovlivňující kriminalitu mladistvých. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na analýzu trestné činnosti mladistvých a poskytuje detailní

¹ Český statistický úřad. *Obyvatelstvo v Plzeňském kraji v 1. pololetí 2023 (předběžné údaje)*. [online]. [cit. 2025-02-19]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/pocet-struktura-a-projekce-obyvatel?pocet=10&start=0&podskupiny=132&razeni=-datumVydani>>.

² Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje: *Statistika kriminality v Plzeňském kraji*. [online] 28.12.2024. [cit. 2024-12-28]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/statistika-kriminality-v-plzenskem-kraji.aspx>>.

pohled na tuto oblast. Součástí kapitoly je statistika poukazující na nárůst mravnostní trestné kriminality v Plzeňském kraji. Kapitola je zakončena rozborem prevence.

Empirická část, která začíná pátou kapitolou, popisuje postup při sběru dat a prezentuje výsledky řízených rozhovorů, včetně SWOT analýz. Závěrečná kapitola identifikuje příčiny kriminality mladistvých v Plzeňském kraji. Součástí kapitoly jsou návrhy konkrétních opatření, která by mohla přispět ke snížení juvenilní kriminality v Plzeňském kraji, a reflektuje jejich možné dopady. Práce je strukturována tak, aby poskytla komplexní pohled na danou problematiku z teoretického i praktického hlediska.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je identifikovat příčiny kriminality mladistvých se zaměřením na Plzeňský kraj. Vedlejším cílem je rovněž vyhodnocení možných opatření ke snížení juvenilní kriminality v rámci zájmově zkoumaného teritoriálního území. Empirická část bude realizována formou kvalitativního průzkumného šetření zaměřeného na dotčené orgány veřejné správy, konkrétně Policii ČR, Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) a vybranou střední školou. Dále bude veden rozhovor s pracovníkem mediační a probační služby (dále jen „MPS“).

Pro získání komplexního pohledu byli osloveni odborníci z různých institucí, kteří se ve své praxi setkávají s mladistvými delikventy nebo se podílejí na prevenci kriminality. Konkrétně se jednalo o vyšetřovatelku z 1. oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování v Plzni (dále jen „1. OOK SKPV“), kurátorku pro děti a mládež z OSPOD pro Plzeň město a kurátorku z OSPOD pro Plzeň venkov, čímž byla zajištěna možnost srovnání městského a venkovského prostředí.

Dále byla oslovena probační úřednice z Probační a mediační služby Plzeň, která poskytla pohled na resocializaci mladistvých pachatelů a prevenci recidivy. Pro zmapování preventivních opatření v oblasti vzdělávání byl do šetření zahrnut školní metodik prevence ze střední odborné školy v Plzni. Statistiku ohledně mravnostní trestné činnosti poskytla vrchní komisařka z Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje (dále jen „KŘP PK“). V souladu s principem ochrany soukromí byly všechny rozhovory vedeny anonymně.

Šetření probíhalo formou řízeného rozhovoru s pevně stanovenými otázkami, které umožnily informantům sdílet své zkušenosti a názory na příčiny kriminality mladistvých i efektivitu preventivních opatření. Výstupy z těchto rozhovorů tvoří základ pro vyhodnocení hlavních faktorů ovlivňujících kriminalitu mladistvých v Plzeňském kraji a návrh opatření ke snížení této kriminality.

2 ZÁKLADNÍ POJMY

Kapitola se zaměřuje na vymezení základních pojmů, které jsou klíčové pro pochopení problematiky kriminality mladistvých. Jejich přesné definice jsou nezbytné nejen pro správné uchopení teoretické části práce, ale také pro následnou analýzu.

2.1 Kriminalita obecně

Slovník cizích slov definuje pojem kriminalita jako zločinnost nebo jako trestnou činnost.³ Sociologická encyklopedie charakterizuje kriminalitu jako výskyt trestné činnosti, tedy kriminálního chování, který je vyjádřen celkovým počtem spáchaných trestných činů ve společnosti. Platné trestní právo stanoví, jaké formy protispolečenského jednání jsou považovány vzhledem k jejich závažnosti za trestné činy.⁴ Celkově jde o problém, který zasahuje celou společnost a růst kriminality může ovlivnit každý jedinec. Kriminalitu nelze zcela odstranit, avšak je možné snížit její míru a aktivně se podílet na prevenci. Vědní disciplína, která se zabývá kriminálním chováním, zkoumá příčiny, důsledky a prevenci těchto jevů ve společnosti, se nazývá kriminologie.⁵

Kriminalita mladistvých v českém prostředí má hluboké kořeny a je úzce spjata se společenskými změnami, které významně ovlivňovaly život mladých lidí. V období 19. a 20. století došlo k zavedení rozlišování trestů podle věkových kategorií pachatelů, přičemž problematiku dětské a mládežnické kriminality studoval například francouzský kriminolog Alfred Fouilleé.⁶

Mezi významné kroky v sedmdesátých letech 20. století patřilo zavedení diagnostických ústavů, jejichž cílem bylo identifikovat příčiny problémového chování a navrhnout vhodné nápravné postupy.⁷ Socialistická éra kladla důraz na společenskou kontrolu, ale nedostatky v přístupu k individuálním potřebám mladistvých často omezovaly efektivitu těchto opatření. Po roce 1989 došlo ke změně společenského

³ LINHART, J. a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové tisíciletí*. Litvínov: Dialog, 2004. s. 212. ISBN 80-85843-61-7.

⁴ Sociologická encyklopedie: *Kriminalita*. [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2024-29-12]. Dostupné z WWW: <<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kriminalita>>.

⁵ Sociologická encyklopedie: *Kriminologie*. [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2024-29-12]. Dostupné z WWW: <<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kriminologie>>.

⁶ VEČERKA, K., et al. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. s. 27-28. Studie. ISBN 80-7338-033-1.

⁷ ŠVANCAR, Z., BURIÁNOVÁ, J. *Speciálně-pedagogické problémy ústavní výchovy*. Praha: SPN, 1988. 120-123. ISBN: neuvedeno.

klimatu a na kriminalitu začaly mít vliv nové faktory, jako dostupnost drog, změny v rodinných vztazích a vliv moderních technologií. Kriminalita mladistvých byla a stále zůstává důležitým tématem, které si žádá flexibilní přístup vzhledem k neustále se měnícím podmínkám ve společnosti a tvoří ústřední bod této práce.

2.2 Kyberkriminalita

Neoddělitelnou součástí moderní trestné činnosti je kyberkriminalita. Tento termín vychází z pojmu kyberprostor, tedy virtuálního prostředí bez jasně definovaných hranic či konkrétního rozsahu. Tento prostor překračuje geografické i státní hranice a neexistuje v něm pevný začátek ani konec. Kyberkriminalita, dříve označovaná jako informační kriminalita, je dle Policie ČR charakterizována jako trestná činnost páchaná prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, včetně počítačových sítí. Tyto technologie mohou být buď přímým cílem útoku, nebo nástrojem umožňujícím páchaní trestné činnosti ve větším měřítku a s vyšší efektivitou.⁸

2.3 Mladistvý

Klíčovým termínem pro tuto práci je pojem mladistvý. Kriminologická, ale i související trestněprávní literatura zastřešuje ještě další pojmy jako jsou dítě, dítě do 15 let věku a osoby blízké věku mladistvému, v kriminologii uváděné jako mladí dospělí.⁹ Dle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže) je mladistvý definován jako „osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku“.¹⁰ Pojem mladistvý se tedy vztahuje k věku, od kterého nese fyzická osoba odpovědnost za spáchané trestné činy a přestupky, a zahrnuje také specifika spojená s trestní odpovědností a řízením, které je proti mladistvým vedeno. Trestní odpovědností se rozumí schopnost jedince chápat protiprávnost svého jednání a ovládat své chování, což je označováno jako přičetnost.

⁸Kyberkriminalita. *Kyberkriminalita*. [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z WWW: <https://policie.gov.cz/docDetail.aspx?docid=22160554&doctype=ART&prn=1&utm_source=chatgpt.com>.

⁹FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2014. s. 2. ISBN 978-80-7380-521-0.

¹⁰ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 2003. Dostupné z WWW: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.

Nepříčetnost může nastat v důsledku duševní poruchy, mentálního postižení nebo dočasných stavů, jako je těžká intoxikace.¹¹

Věková kategorie 15-18 let představuje klíčovou fází procesu socializace a integrace jedince do společnosti. Z kriminologického pohledu jsou pro tuto skupinu charakteristické specifické faktory, jako je omezená životní zkušenost, nedostatečná schopnost adekvátně posuzovat komplexní životní situace, výrazná tendence k imitaci vzorů či snaha demonstrovat odvahu. Adolescence je rovněž spojena s obtížnější akceptací kompromisů a často s nejasnou představou o vlastním společenském postavení. Tyto projevy odrážejí skutečnost, že mladiství, přestože již dosáhli věku trestní odpovědnosti a mohou být za své činy právně postižitelní, nemají plně vyvinutou osobnost a jejich proces socializace není dosud dokončen.¹²

Jedním z typických rysů mladistvé kriminality je její kolektivní povaha. K delikventnímu chování mládeže často dochází ve skupinách jejich vrstevníků. Tito vrstevníci hrají pro mladého člověka zásadní roli při vytváření silných sociálních vazeb a vztahů. Mezi další charakteristické rysy kriminality mladých lidí patří neschopnost odložit uspokojení svých potřeb a přehnaná brutalita. Mladí lidé se snaží dosáhnout svých životních cílů jakýmkoli způsobem a co nejrychleji, aniž by byli ochotni vynaložit potřebné úsilí a námahu.¹³

2.4 Osoba blízka věku mladistvému

Dále se můžeme setkat s termínem osoba blízka věku mladistvého, který není v našem právním řádu přesně vymezen, ale je zmíněn jako polehčující okolnost dle § 41, písm. f) trestního zákoníku.¹⁴ Jedná se zpravidla o osobu ve věku 18. a 19. roku života a při spáchání trestného činu v tomto období je na pachatele pohlíženo jako na osobu blízkou věku mladistvého. Někteří autoři zahrnují do kriminality mládeže také trestnou činnost mladých dospělých ve věku 18 až 24 let.¹⁵

¹¹ § 6, odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

¹² NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Praha: PA ČR. 2000. s. 87. ISBN 80-7251-033-9.

¹³ FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2014. s. 30-31 ISBN 978-80-7380-521-0.

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

¹⁵ LUPTÁKOVÁ, M. *Kriminální chování mladistvých*. In: *Vědecký časopis Auspicia*. České Budějovice: VŠERS České Budějovice, 2012. č. 2, s. 93. ISSN 1214-4967

2.5 Delikventní chování

Delikventní chování označuje jednání, které porušuje právní nebo společenské normy a může zahrnovat trestné činy, přestupky nebo jiné formy chování, jež jsou v rozporu s obecně přijatými pravidly společnosti. Toto chování se často vztahuje k mladistvým, kteří ještě nejsou plně trestně odpovědní, ale jejich činy jsou z hlediska morálky považovány za nevhodné či nelegální. Fischer a Škoda klasifikují delikventní chování do tří kategorií na základě závažnosti spáchaného činu:

Disociální chování je do určité míry společensky tolerováno. I když může narušovat okolí a společnost, nepředstavuje zásadní ohrožení sociálních norem a hranic. Příklady disociálního chování zahrnují např. hlasité chování v hromadné dopravě, drzost vůči autoritám nebo záměrné ignorování pokynů ve škole. Jedná se tedy o chování, které sice může být obtěžující či nepříjemné pro okolí ale neporušuje přímo zákony nebo zásadní společenské normy.¹⁶

Asociální chování sdílí některé rysy s chováním disociálním, avšak má závažnější povahu. Patří sem projevy jako záškoláctví, útoky z domova, konzumace alkoholu a cigaret nezletilými, sebepoškozování či obtěžování druhých.¹⁷

Antisociální chování představuje nejzávažnější formu delikventního jednání, kdy dochází ke spáchání trestného činu, jenž je předmětem vyšetřování a trestního řízení. Sem spadá např. šikana, týrání osob a zvířat, vandalismus, krádeže, distribuce drog a v krajních případech i vražda.¹⁸

Na vzniku delikvence se podílí mnoho faktorů, které se navzájem prolínají a v této práci je jim věnována samostatná část.

2.6 Trestný čin

Dle zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník je trestný čin „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“. Činy soudně trestné se dále dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy s horní hranicí trestu odnětí svobody do pěti let. Zvlášť

¹⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Forenzněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů*. 3.rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2024. s. 214. ISBN 978-80-271-5078-6.

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

závažné zločiny jsou úmyslné trestné činy, za něž zákon stanoví trest odnětí svobody nejméně deset let.¹⁹

Definice trestného činu může být dále rozvedena podrobným rozбором jednotlivých znaků trestného činu. Jejich důkladná znalost a správná interpretace mohou být klíčové při budování účinné obhajoby. K znakům trestného činu lze zařadit:

Obecné znaky, které jsou společné pro všechny trestné činy. Patří mezi ně věk, přičetnost a u mladistvých také rozumová a mravní vyspělost.

Typové znaky, jsou znaky specifické pro každý trestný čin a tvoří jeho skutkovou podstatu. Patří sem objekt, tj. chráněný zájem, např. život, zdraví či vlastnictví. Dalším znakem je objektivní stránka, která zahrnuje konkrétní jednání pachatele, jeho následek a příčinnou souvislost. Subjekt trestného činu představuje osobu pachatele a subjektivní stránka charakterizuje postoj pachatele k jeho jednání.²⁰

2.7 Provinění

Provinění je označení pro trestný čin, který byl spáchán mladistvým. Provinění je tedy pouze odlišné terminologické označení pro trestný čin. Tuto problematiku upravuje zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, konkrétně v § 6, odst. 1 a 2.²¹ Provinění se často na rozdíl od trestných činů spáchaných dospělými vyznačují nedostatečnou přípravou, nepřiměřeným chováním, a především nízkou úrovní pachatelů.

V souhrnu uvedených informací je možné konstatovat, že kriminalitu nelze zcela odstranit, ale lze ji regulovat a předcházet jejím negativním důsledkům. Trestně odpovědná je osoba, která dosáhla věku 15 let, ale nepřekročila věk 18 let. Osoba, která je věkem blízka mladistvému, může mít nárok na polehčující okolnost. Juvenilní kriminalita je historicky ovlivněna společenskými změnami a vyžaduje flexibilní přístup. Významnou roli v současnosti hraje i kyberkriminalita, která využívá informační

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 2009. Dostupné z: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

²⁰ Trest pro každého. *Znaky trestného činu* [online]. [cit. 2025-05-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.trestprokazdeho.cz/trestny-cin/znaky/>>.

²¹ § 6, odst. 1 a 2 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

technologie k páčání trestné činnosti. V právním kontextu se pro mladistvé užívá termín provinění, který odlišuje jejich činy od trestných činů dospělých.

2.8 Právní úprava

Sankce za spáchané provinění se nazývá opatření. Tento pojem je zaveden v zákoně č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákon (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže).²² Opatření plní výchovnou funkci a zajišťují ochranu společnosti prostřednictvím dozoru a monitorování. Podle § 10 zákona č. 218/2003 Sb. lze mladistvému uložit pouze ta opatření, která jsou taxativně vymezená.

Výchovná opatření mají přednost před jinými druhy zásahů, které výrazněji omezují práva mladistvého. Díky spolupráci Probační a mediační služby, psychologů a sociálních pracovníků může soud tato opatření přizpůsobit individuálním potřebám a okolnostem každého případu. Přitom bere v úvahu aktuální rodinné poměry, životní situaci i osobnost mladistvého.²³

Ochranná opatření tvoří druhou kategorii opatření, která lze mladistvým pachatelům uložit. Jsou využívána v situacích, kdy nelze dosáhnout požadované nápravy prostřednictvím výchovných opatření. Jejich hlavním účelem je ochrana a pozitivní ovlivnění psychického, morálního a sociálního vývoje mladistvého. Mezi ochranná opatření patří ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova.²⁴

Trestní opatření je nejpřísnější způsob, jak potrestat mladistvého pachatele. Trestní opatření, která je možné uložit mladistvému jsou: obecně prospěšná práce, peněžitá opatření, peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněné na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněné odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí

²² ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. s. 249. ISBN 978-80-7478-848-2.

²³ HULMÁKOVÁ, J. *Trestání delikventní mládeže*. Praha: C.H.Beck, 2013. 236 s. 42-46. ISBN 978-80-7400-450-6.

²⁴ MIFEK, J. *Mravnostní kriminalita páchaná mladistvými pachateli*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2023. s. 178. ISBN 978-80-261-1201-3.

svobody nepodmíněně. U mladistvých pachatelů se vždy upřednostňují alternativní tresty a dává se přednost sankcím, které nevyžadují odnětí svobody.²⁵

Systém sankcí pro mladistvé pachatele se zaměřuje na jejich výchovu a resocializaci. Celkově je tento přístup zaměřený na vyváženou ochranu společnosti i rehabilitaci mladých lidí, kteří se ocitli v konfliktu se zákonem, a to prostřednictvím individuálně přizpůsobených opatření, která podporují jejich pozitivní rozvoj a reintegraci do společnosti.

²⁵ FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2014. s. 182-183 ISBN 978-80-7380-521-0.

3 KLÍČOVÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLADISTVÝCH

Kriminalita mladistvých je komplexní problém, jehož příčiny jsou ovlivněny různými faktory. Mezi klíčové příčiny patří jak vnitřní, tak vnější vlivy, které formují chování a hodnoty mladých lidí. Vnitřní faktory zahrnují osobnostní rysy, psychologické vlastnosti a vývojové fáze, které mladiství procházejí. Například nedostatek sebeovládání a impulsivita mohou vést k neuváženému jednání, které se projevuje v delikvenci. Na druhé straně vnější faktory, jako je rodinné prostředí, vrstevnické tlaky, školní klima a sociální podmínky, hrají zásadní roli při utváření postojů mladých lidí k zákonům a normám společnosti.

Mladiství často páchají trestné činy ve skupinách, což může být motivováno touhou po akceptaci a uznání mezi vrstevníky. Tato skupinovost zvyšuje pravděpodobnost delikventního chování, protože mladí lidé se snaží prosadit a vyhovět očekáváním svých vrstevníků. Jak uvádějí Holas a kolektiv, mladiství pachatelé často jednají pod vlivem momentální situace a emocí, což vede k impulsivnímu chování bez dostatečné přípravy.²⁶

3.1 Vliv rodiny

Jedním z nejvýznamnějších faktorů je bezpochyby rodinné prostředí. Rodina hraje klíčovou roli v socializaci dítěte, předávání hodnot a utváření základních návyků. Pokud rodinné prostředí selhává, například vlivem špatné komunikace, násilí nedostatečného zájmu nebo zanedbávání, zvyšuje se riziko, že dítě začne vykazovat delikventní chování. Dysfunkční rodiny, kde rodiče často absentují nebo kde panují konflikty, mají zásadní vliv na psychický vývoj mladistvého. K faktorům, které ovlivňují rodinné prostředí je její socioekonomický statut.²⁷ Rodina má také významnou roli v monitorování a regulaci chování dítěte – nedostatečný dohled, slabá disciplína a chybějící výchovné vedení mohou vést k tomu, že mladistvý hledá podporu a uznání jinde, často ve skupinách vrstevníků, které ho mohou směřovat k protiprávnímu jednání.

²⁶ VEČERKA, K., HOLAS, J., ŠTECHOVÁ, M., DIBLÍKOVÁ, S., NEUMANN, J. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. s. 62-66. ISBN 80-7338-033-1.

²⁷ ROLÍKOVÁ, H. *Sociálněpatologické javy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 17. ISBN 978-80-7380-662-0

3.2 Vliv školy

Škola a vzdělávací systém mají rovněž významnou roli při formování chování mladistvých. Škola není pouze místem, kde mladiství získávají vědomosti, ale také klíčovým prostředím pro socializaci. Učitelé a spolužáci mohou sloužit jako významné vzory, které formují postoje a chování mladistvých. Selhání v akademické oblasti, šikana nebo pocit vyloučení však mohou vést k frustraci a hledání uznání mimo školní prostředí. Škola však může být i místem, kde dítě, které žije v nepříznivém rodinném prostředí, nachází podmínky pro svůj rozvoj a seberealizace.²⁸ Vzdělávací systém má potenciál fungovat jako ochranný faktor, pokud dokáže nabízet podporu a možnosti prevence, například prostřednictvím preventivních programů zaměřených na rozvoj sociálních dovedností a zvládání konfliktů.

Autorská dvojice Matoušek a Matoušková uvádí, že „*přechodem do škol každé dítě ztrácí výlučné postavení, které do té doby mělo v rodině*“.²⁹ Nezáměr nebo agresivní chování učitele mohou přispět k vytváření prostředí, které podporuje šikanování ve třídě. Není neobvyklé, že učitelé svým chováním signalizují agresorům, kteří jedince považují za nedostatečné, což může vést k tomu, že se ostatní spolužáci cítí oprávnění takové jedince napadat bez obav z následků. Děti, zejména ty, které mají špatné školní výsledky, vykazují vyšší riziko sociální selhání. Tato riziková skupina může zahrnovat jedince s vyššími sklony k agresivitě a ty, kteří se nacházejí v subkulturách odpojených od vlivu učitele a školy, a které jsou navíc ovlivňovány potencionálně asociálními faktory, jako jsou herny nebo dostupnost alkoholu, drog a jiných omamných a psychotropních látek.³⁰

3.3 Trávení volného času

Každý člověk má volný čas, ale jak jej tráví, s kým a kde, to už je pouze na něm. Pávková ve své knize definuje volný čas jako období, které není věnováno povinným pracovním aktivitám ani regeneraci sil. Jedná se o chvíle, kdy si můžeme sami zvolit, jaké činnosti budeme vykonávat. Tyto aktivity vykonáváme dobrovolně, s radostí, a přinášejí

²⁸ ROLÍKOVÁ, H. *Sociálněpatologické javy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 25. ISBN 978-80-7380-662-0

²⁹ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, s.r.o., 2014. 344 s. 74. ISBN 978-80-7367-825-8.

³⁰ Tamtéž

nám pocit naplnění a odpočinku. Jednoduše řečeno, jde o činnosti, které nás baví a které si sami z vlastní vůle vybíráme.³¹

Volný čas bezpochyby patří mezi klíčové faktory, které výrazně ovlivňují výchovu a vývoj mladých lidí. Společenské, kulturní i ekonomické změny mají zároveň vliv na způsoby trávení volného času nejen mladého člověka.

3.4 Zařazení ve společnosti

Zařazení mladistvých ve společnosti je klíčovým faktorem, který zásadně ovlivňuje jejich kriminalitu. Od počátku 20. století se často hovoří o vztahu mezi sociální příslušností rodiny a delikventním chováním jejich dětí. Tento vztah však v současné době není jednoznačně doložen napříč všemi společenskými vrstvami, ale spíše u rodin nacházejících se na krajních pólech sociální spektra. V minulosti, zejména ve 40. a 50. letech 20. století, platilo, že většina mladistvých pachatelů pocházela z nejchudších rodin s nízkou úrovní vzdělávání. Poválečné období však přineslo nový trend – výrazné zvyšování kriminality mezi mládeží ze středních vrstev. Překvapivě se také zvyšuje počet případů delikventního chování u dětí z rodin z nejvyšších společenských vrstev. I v bohatých rodinách se totiž mohou objevovat faktory, které významně přispívají k problémovému chování dětí. Jedním z klíčových rizik je nezáměr rodičů o dítě, případně dokonce nepřátelský postoj vůči němu. Tyto negativní postoje bývají v sociálně lépe situovaných rodinách často maskovány, což znesnadňuje jejich rozpoznání okolím, včetně odborníků. Tím je také ztížena možnost zásahu ve prospěch dítěte. Naopak v rodinách ze sociálně slabších vrstev bývají problémy častěji zjevné a lze na ně snáze reagovat. Nicméně i zde často dochází k selhání rodičovských kompetencí, a to nejen z důvodu ekonomického tlaku, ale také z důvodu nedostatečných výchovných schopností a absence stabilního rodinného zázemí.³²

Příslušnost rodiny ke konkrétní společenské vrstvě tak ovlivňuje nejen ekonomické možnosti, ale i celkový přístup rodičů k výchově. Rodiče často nevědomě formují postoje svých dětí nejen svým chováním v rodině, ale také tím, jak se prezentují ve společnosti. Rodiny z nižších vrstev mohou přispět k rozvoji kriminálního chování tím, že dětem neposkytují potřebné vzory, podporu a stabilní rodinné zázemí. Na druhou stranu

³¹ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, s.r.o., 2008. s. 13 ISBN 978-80-73-67-423-6.

³² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, s.r.o., 2014. s. 41. ISBN 978-80-7367-825-8.

i v rodině z vyšší vrstvy, kde nejsou finanční problémy, může dítě trpět emocionálním zanedbáváním nebo dokonce tlakem na výkon, což rovněž může vést k problémovému chování.

3.5 Média

I média mají klíčovou roli v ovlivňování kriminality mladistvých. Výzkumy ukazují, že výrazný nárůst násilí ve společnosti lze do značné míry přičíst vystavování dětí násilným scénám v médiích, jako jsou televize, filmy nebo internet. Odborníci, kteří se zabývají touto problematikou, se dnes většinou shodují na tom, že násilné chování není vrozené, ale naučené. V situacích, kdy jedinec musí zvolit určité jednání, obvykle čerpá z repertoáru předem získaných vzorců chování. Právě sledování násilných scén v médiích vytváří u dětí základní modely chování a ty se pak stávají základem pro utváření jejich vnitřních norem, které ovlivňují jejich chování v dospívání i dospělosti.³³

3.6 Virtuální svět

Jedním z výrazných fenoménů současné doby je stále častěji využívání moderních technologií, jako jsou mobilní telefony, tablety či počítače. Tento přístup je často motivován snahou rodičů o vytvoření chvilkového klidu nebo získání prostoru pro plnění pracovních či jiných povinností. Nadměrné využívání technologií u mladistvých může omezovat přirozené interakce s vrstevníky. Mladiství, kteří od útlého věku získali přístup k mobilním zařízením jako nástroji pro zabavení, mohou mít tendenci využívat tato zařízení jako primární zdroj zábavy, ale i jako prostředek pro řešení stresových situací či konfliktů, což narušuje jejich schopnost efektivně zvládat životní výzvy. Klíčovou součástí životů mladistvých se v posledních letech staly sociální sítě. Platformy jako jsou Youtube, Facebook, Twitter, Instagram, WhatsApp, Snapchat, TikTok nabízejí mladým lidem prostor pro komunikaci, sdílení zkušeností a úspěchů, ne však vždy reálných. Tyto virtuální světy formují jejich identitu, mohou rozvíjet digitální dovednosti, podpořit kreativitu, ale také prohloubit pocit osamění, izolace, frustrace a rozvinout psychické problémy.

Kriminalita mladistvých je komplexním problémem, jehož příčiny jsou ovlivněny řadou vnitřních a vnějších faktorů, přičemž rodinné prostředí, škola i vliv vrstevníků hrají klíčovou roli. Důležitým aspektem je vliv médií a virtuálního světa, které mohou

³³ SUKOVÁ, P. *Vliv masmédií na kriminalitu mládeže*. Diplomová práce. [online] Brno, 2011. s. 42 [cit. 2025-01-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1439809412.pdf>>.

formovat chování mladých lidí, ať už pozitivně, nebo negativně, v závislosti na konkrétních okolnostech.

4 TRESTNÁ ČINNOST MLADISTVÝCH

Trestná činnost mladistvých představuje závažný společenský problém, který odráží širší vlivy rodinného, sociálního a kulturního prostředí. Mladiství, nacházející se ve fázi formování své osobnosti, často podléhají negativním vlivům vrstevníků, nevhodným vzorům, nedostatku podpory ze strany rodiny, či sociálním sítím. Tento fenomén zahrnuje různé druhy protiprávního jednání, od drobných krádeží až po násilné činy, a jeho zvládání vyžaduje efektivní prevenci a individuální přístup.

Trestná činnost mladistvých představuje významný sociální problém, který v posledních letech vykazuje zajímavé trendy. V roce 2023 mladiství spáchali 1 729 trestných činů, což je nárůst oproti předchozímu roku, kdy jich bylo 1543. Vraždy byly spáchány v roce 2023 pouze dvě. Trestnou činnost páchají dlouhodobě více chlapeci. Vyplývá to ze statistik Ministerstva spravedlnosti.³⁴ Tento vývoj ukazuje na potřebu efektivnějších preventivních opatření a důkladnějšího zkoumání faktorů, které k delikventnímu chování mladých lidí přispívají.

4.1 Vybrané sociálně patologické jevy

Sociálně patologické jevy představují nežádoucí a nepřijatelné formy chování, které se odchyľují od obvyklých pravidel, norem a hodnot společnosti. Tyto jevy jsou vnímány jako problémové, protože mohou narušovat život jednotlivců, mezilidské vztahy i celkové fungování společnosti. Mívají negativní vliv na sociální stabilitu, bezpečnost a celkovou kvalitu života.

4.1.1 Výtržnictví

Výtržnictví spočívá v hrubém narušení veřejného pořádku, obvykle agresivním nebo provokativním chováním. Motivace pachatelů bývají různé, od impulzivního chování pod vlivem alkoholu či jiných omamných látek, až po úmyslné provokace. Typické je, že takové jednání probíhá na veřejném místě, kde může pohoršit nebo ohrozit větší počet osob. Patří sem verbální urážky, ničení veřejného majetku nebo rušení klidu v nočních hodinách. Může zahrnovat fyzické napadení, výhrůžky, narušování akcí, hanobení historické nebo kulturní památky.³⁵ Výtržnictví může mít dopad nejen na konkrétní jednotlivce, ale i na celou společnost, neboť narušuje pocit bezpečí

³⁴ PASEKOVÁ, E. *Mladiství loni spáchali přes 1700 trestných činů, jejich počet ve věznicích stoupl*. Česká justice [online]. 2024 [cit. 2024-31.12.]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceska-justice.cz/2024/05/mladistvi-loni-spachali-pres-1700-trestnych-cinu-jejich-pocet-ve-veznicich-stoupl/>>.

³⁵ § 358, zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

a společenské normy. Často se odehrává na veřejnosti v kombinaci s vandalismem, například, když někdo rozbíjí výlohy během rvačky.

4.1.2 Vandalismus

Jedním z hojně vyskytovaných projevů jednání výtržnického charakteru je vandalismus. Jedná se o specifický projev agresivního chování, který je typický pro lidskou společnost. Často se jedná o činnost, která je trestně postihnutelná, a proto ji lze považovat za formu delikventního jednání. Tento sociálně patologický jev se vyznačuje bezdůvodným, ale úmyslným ničením a poškozováním veřejného či soukromého majetku nebo jiných hodnot. Pachatel z tohoto jednání nemá žádný materiální prospěch – činí tak zpravidla pro vlastní zábavu, odreagování nebo úlevu od vnitřního napětí. Vandalismus je vědomým aktem, kterým jedinec často demonstruje svoji moc a kontrolu. K těmto činům často dochází pod vlivem alkoholu, drog, silných emocí nebo z pocitu nudy a prázdnoty.³⁶

4.1.3 Majetková kriminalita mládeže

Majetková kriminalita představuje závažný společenský problém, který zahrnuje trestné činy s neoprávněným přivlastněním nebo poškozením cizího majetku. Jednou z forem majetkové kriminality jsou krádeže. Jedná se o majetkový trestný čin, který je vymezen v zákoně č. 40/2009 Sb.³⁷ Trestní zákoník. Mladiství pachatelé se často dopouštějí tohoto činu z různých důvodů, včetně finanční tísně, vlivem vrstevníků, rodinných problémů nebo potřeby adrenalinu. Nejčastějším motivem této trestné činnosti je převážně zisk.³⁸ Součástí majetkové kriminality mládeže je již popisovaný vandalismus.

4.1.4 Šikana

Šikanování je opakované, systematické a kontinuální ubližování. Na rozdíl od osoby, která šikanuje, může být obětí kdokoli. Často se jedná o lidi, kteří se nějakým způsobem liší, např. v osobnostních rysech, mentální zralosti, rasové příslušnosti, sociálním postavení nebo mají vyšší intelektuální schopnosti. Šikanování je formou

³⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Forezněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů*. 3.rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2024. s. 63. ISBN 978-80-271-5078-6.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

³⁸ ZOUBKOVÁ, I. *Sociální patologie. Kontrola kriminality mládeže*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 23. ISBN 80-86473-08-2.

patologického chování, která zahrnuje agresi a manipulaci, přičemž jde o nerovnováhu sil, kdy agresor využívá svou převahu nad obětí. Tento jev vzniká jako důsledek poruch v sociálních vztazích uvnitř skupiny.³⁹

Existuje několik forem šikany, například fyzická ataka, při níž útočník napadá oběť přímo tělesnou silou. Může přitom použít různé předměty každodenní potřeby. Další formou šikany je slovní agrese a zastrašování, kdy útočník hrozí oběti fyzickým napadením, ponižuje ji slovními urážkami, zesměšňuje ji nebo oběti nahání strach s cílem vyvolat pocit bezmoci a nejistoty. Taktéž neoprávněné nakládání s osobními věcmi oběti je projevem šikany. Agresor záměrně ničí věci, které si vypůjčil, a vrací je v poškozeném stavu. Šikanou jsou také nazývány násilné a manipulativní příkazy, kdy agresor donucuje oběť k plnění nepříjemných úkolů a povinností.⁴⁰

Součástí fyzické šikany je také psychická šikana, jejíž součástí je tzv. kyberšikana. Označujeme tím nebezpečnou formu komunikace, která probíhá prostřednictvím digitálních technologií, jako jsou mobilní telefony nebo internetové služby a mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti.⁴¹

4.1.1 Návykové látky

Mladiství jsou často vystaveni různým tlakům, které mohou vést k experimentování s omamnými látkami, jako jsou například alkohol nebo drogy. Rozvoj závislosti není náhlým jevem, nýbrž postupným procesem, který obvykle probíhá v několika navazujících fázích. Droga je definována jako jakákoli látka schopná vyvolat psychotropní účinky, tedy ovlivnit psychické prožívání jedince, působit na jeho centrální nervový systém a potenciálně způsobit vznik závislosti. Pojem návykové látky zahrnuje alkohol, omamné látky, psychotropní látky a další substance, jež mohou negativně ovlivňovat psychický stav člověka, jeho kognitivní funkce, schopnost sebekontroly, rozpoznávací schopnosti a celkové chování. Konzumace těchto látek s sebou nese riziko psychických a behaviorálních změn, které mohou představovat hrozbu nejen pro samotného uživatele, ale i pro jeho sociální okolí, zejména pokud je užívání těchto látek dlouhodobé a probíhá bez odborného dohledu. Pod vlivem omamných látek jsou

³⁹ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001. s. 103. ISBN 80-244-0337-4.

⁴⁰ Preventivní informace. *Šikana*. [online]. [cit. 2025-02-21]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>>.

⁴¹ KOPECKÝ, K., a kolektiv. *Rizika virtuální komunikace v teorii a praxi (příručka pro učitele a rodiče)*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 190 s. 54. ISBN 978-80-244-3595-4.

mladistvými často páchaný trestné činy, kam patří zejména majetková trestná činnost, ublížení na zdraví nebo šíření toxikomanie.⁴²

4.1.2 Pohlavní zneužití

Stále častější formou komunikace mezi mladými je posílání intimních fotografií, videí a zpráv. Tento typ komunikace se nazývá sexting⁴³ a přináší s sebou určitá rizika, jako je například zneužití erotických materiálů, na kterých je osoba mladší 18 let. Sexting představuje značné riziko i v případě, že probíhá mezi partnery ve vztahu. Po rozchodu často dochází k intenzivním emocím, jako je žárlivost či hněv, což může vést k situaci, kdy jeden z bývalých partnerů využije intimní fotografie nebo videa k vydírání či manipulaci druhého. Riziko zveřejnění těchto materiálů může mít vážné důsledky pro psychické zdraví oběti. Pro představu poradna projektu E-bezpeci.cz⁴⁴ evidovala v roce 2022 přibližně 330 dotazů souvisejících se sextingem, přičemž přibližně polovina z nich pochází od osob mladších 18 let. Nejčastější dotazy se týkaly obav ze zneužití zaslaných materiálů, možností jejich odstranění a dalších aspektů spojených s ochranou soukromí v online prostředí.⁴⁵ Na sexting může navázat sextortion neboli sexuální vydírání. To nastává, když pachatel získané materiály použije k manipulaci oběti. Po navázání důvěry ji přiměje k zasílání intimního obsahu a pak následně hrozí jeho zveřejněním. Chce tím donutit oběť k dalším ústupkům, včetně osobních setkání či nucené prostituce.⁴⁶

Z právního hlediska je důležité zmínit, že ačkoliv mladiství od patnácti let mohou mít sexuální život, jakékoliv zasílání, sdílení nebo uchovávání intimního či pornografického obsahu, ve kterém vystupují děti, je zakázané a trestné.⁴⁷

4.2 Mravnostní trestná činnost v Plzeňském kraji

V Plzeňském kraji byl v posledních letech evidován nárůst mravnostní trestné činnosti. Dle vyjádření náměstka pro Službu kriminální policie a vyšetřování plk. Michala Krejbicha výrazně klesá hranice věku obětí. Bohužel existují případy, kdy

⁴² VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001. s. 64. ISBN 80-244-0337-4.

⁴³ KOUHOUT, R., KARCHNÁK, R. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary z.s. 2016. s. 49 ISBN 978-80-260-9543-9.

⁴⁴ Projekt E-bezpeci.cz – Národní projekt prevence rizikového chování v online prostředí

⁴⁵ Dvojklík. *Jak ochránit teenagery před sextorzi*. [online]. [cit. 2025-02-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.dvojklík.cz/saferkidsonline/jak-ochranit-teenagery-pred-sextorzi/>>.

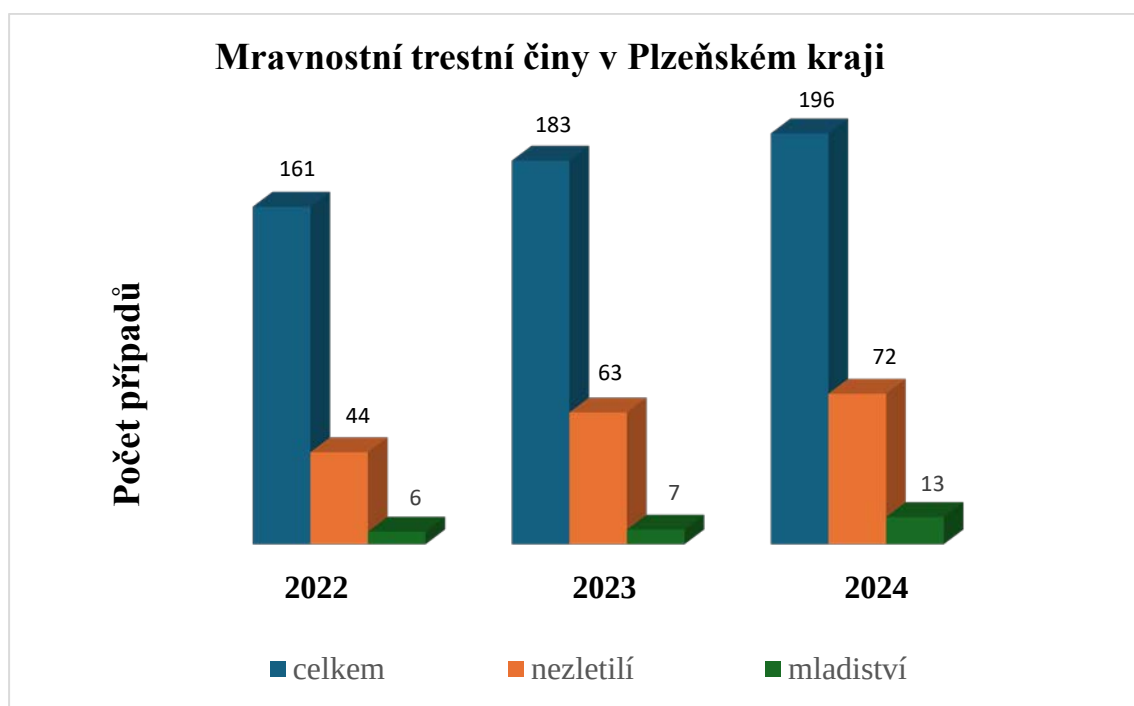
⁴⁶ EMMEROVÁ, I. *Sexting a sextortion. Riziká a prevencia*. In: Odborný časopis Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2022, ročník 17, č. 1., s. 20. ISSN 1336 9679

⁴⁷ KROFTOVÁ, H. *Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje. #toseminestane*. [online]. 2024 [cit. 2025-01-09]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/toseminestane.aspx>>.

se obětmi stávají již děti ve věku devíti let. Z tohoto důvodu se rozjela v Plzeňském kraji kampaň „To se mně nestane“.⁴⁸ Kampaň nese logo „Mysli, než sdílíš“, se zaměřením na sexting. Upozorňuje na chování dětí v online prostoru. Plakáty doplňující akci se rozesílají do škol, ordinací a nemocnic. Kampaň využívá jednoduchý grafický design, který jasně a výstižně upozorňuje na problematiku a rizika. Plakáty obsahují QR kód, který po načtení spustí video známého youtubera Pedra. Ve videu pomocí příběhu mladé dívky, jež se stane obětí predátora, varuje youtuber před nebezpečím sextingu. Cílem projektu je, aby se tato problematika probírala nejen mezi dospělými, ale také mezi mladistvými a dětmi. Na nárůst sextingu upozorňují v rozhovorech, v empirické části, také oslovení respondenti.

Problematika sextingu patří do priorit v rámci preventivních aktivit, a to jak po linii celorepublikového nastavení, tak i ze strany KŘP Plzeňského kraje. Z grafu je patrný nárůst mravnostní trestné činnosti dětí a mladistvých v Plzeňském kraji, v letech 2022 až 2024. V roce 2022 se stalo terčem útočníků 6 mladistvých, z toho 5 dívek a 1 chlapec. O rok později to byly v sedmi případech jen dívky. V minulém roce se počet obětí navýšil na 13 osob, z toho 11 dívek a 2 chlapci.⁴⁹

Graf 1: Porovnání mravnostních trestných činů v Plzeňském kraji v období 2022–2024

⁴⁸ Policie ČR – KŘP Plzeňského kraje. *To se mně nestane*. [online]. 2025 [cit. 2025-02-09]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/to-se-mne-nestane.aspx>>.

⁴⁹ Zdroj dat: KŘP Plzeňského kraje

Zdroj: Statistiky Police České republiky – KŘP Plzeňského kraje (vlastní zpracování)

4.3 Prevence

Prevence kriminality mladistvých je klíčovým nástrojem pro zajištění bezpečné a zdravé společnosti. Zaměřuje se na předcházení rizikovému chování u mladých lidí prostřednictvím výchovy, osvěty a podpůrných programů.

Mladiství patří mezi zranitelnou skupinu obyvatel, která může být ovlivněna různými faktory, jako je rodinné prostředí, vrstevníci, socioekonomické podmínky či sociální síť. Proto existuje celá řada institucí, které se aktivně podílejí na prevenci kriminality mladistvých. Mezi tyto instituce patří policie, soudy, probační a mediační služba, školy a neziskové organizace. Nelze opomenout, že se do prevence začaly zapojovat také populární osobnosti ze sociálních sítí.

Klíčovou roli v prevenci kriminality mladistvých hraje Policie. Zaměřuje se nejen na represivní opatření, ale především na preventivní aktivity. Policisté provádějí osvětu ve školách, organizují besedy a workshopy zaměřené na právní povědomí mladistvých, kybernetickou bezpečnost a důsledky trestné činnosti. Také se podílí na monitorování rizikových skupin a spolupracují s dalšími institucemi na preventivních opatření.

Významnou roli při rozhodování o trestních případech mladistvých pachatelů hrají soudy. Po celou dobu trestního řízení je nutná přítomnost obhájce, a to včetně všech fází soudního procesu. Soudní jednání s mladistvými jsou zpravidla neveřejná. Důraz se klade na alternativní tresty, jako je dohled probačního úředníka nebo obecně prospěšné práce, které mají výchovný charakter.⁵⁰

Nedílnou součástí celé problematiky je probace (z lat. Zkouška, vyzkoušení, důkaz).⁵¹ Probační a mediační služba pomáhá mladistvým pachatelům v resocializaci a předchází jejich opětovnému zapojení do trestné činnosti. Programy zaměřené na mediaci a řešení konfliktů mimo soudní proces přispívají ke snížení recidivy a lepší integraci mladistvých do společnosti.

⁵⁰ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 195. ISBN 80-86473-08-2.

⁵¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Forenzněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů*. 3. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2024. s. 268. ISBN 978-80-271-5078-6.

Podporu mladistvým, kteří se ocitli v ohrožení poskytují Orgány sociálně-právní ochrany dětí. Pracovníci OSPOD spolupracují s rodinami, školami a dalšími institucemi, aby zabránili negativním vlivům, jako je zanedbávání, násilí v rodině nebo vliv patologického prostředí. Nabízejí programy pro děti a mládež, které podporují zdravý životní styl a předcházejí kriminalitě.

Významnou úlohu v prevenci kriminality mají školy, protože jsou místem, kde mladí tráví velkou část svého času. Pedagogové mohou včas identifikovat rizikové chování a spolupracovat s rodiči či odborníky na jeho řešení. Důležitou roli hrají také školní psychologové, speciální pedagogové, školní metodici prevence, kteří pracují s ohroženými žáky. Pedagogicko-psychologické poradny poskytují podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a pomáhají předcházet školní neúspěšnosti, která může vést k delikventnímu chování.

Na volnočasové aktivity a programy prevence se zaměřují neziskové organizace. Tyto subjekty poskytují bezpečné prostředí pro rozvoj sociálních dovedností a nabízejí podporu těm, kteří se ocitli v obtížné životní situaci.

Efektivní prevence kriminality mladistvých vyžaduje spolupráci všech uvedených institucí. Koordinace mezi institucemi je klíčem k úspěšné prevenci. Důležité jsou také komunitní programy, které zapojují rodiny, školy i širší veřejnost do prevence rizikového chování. Včasná intervence pomáhá vést mladým plnohodnotný a zodpovědný život.

Úspěšná prevence kriminality mladistvých vyžaduje úsilí celé společnosti pro zajištění harmonického vývoje dospívajících, respektování a podporu jejich osobnosti od raného dětství.⁵²

Tato kapitola podává přehled o problematice trestné činnosti mladistvých a zahrnuje sociálně patologické jevy, které k těmto činům vedou. Vyzdvihuje důležitost prevence a spolupráce mezi institucemi, pro efektivní snížení rizika juvenilní kriminality.

⁵² *United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)*. Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990, článek I. odst. 2. [online]. [cit. 2025-08-02]. Dostupné z WWW: <<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>>.

5 EMPIRICKÁ ČÁST

Pro empirickou část byli osloveni odborníci s dlouholetou praxí, jejichž znalosti a zkušenosti jsou pro zkoumanou problematiku klíčové. Výběr informantů byl proveden záměrným způsobem, přičemž hlavním kritériem byla jejich profesní vazba k Plzeňskému regionu, která zajišťuje relevantní kontext pro danou analýzu. Výstupy z rozhovorů jsou zpracovány do textové podoby. Součástí výstupu je u každého rozhovoru SWOT analýza.

SWOT analýza je metoda, která slouží ke zhodnocení situace. Zaměřuje se na čtyři hlavní oblasti: silné stránky (Strengths), Slabé stránky (Weaknesses), Příležitosti (Opportunities) a Hrozby (Threats). Tento přístup pomáhá identifikovat vnitřní a vnější faktory, které mohou ovlivnit úspěšnost daného záměru.

5.1 Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 1 z OSPOD Plzeň-město

Informantka pracuje pro OSPOD Plzeň-město na pozici kurátorka pro mládež již 25 let. Podílí se na celém procesu řízení u mladistvých a nezletilých, kteří se dopustí protiprávního jednání. Od okamžiku, kdy se o takovém jednání dozví orgány činné v trestním řízení, dochází k vyrozumění kurátora a informantka se tak zapojuje do všech následujících procesních úkonů. Je přítomna již u prvního výslechu a následně doprovází klienta celým řízením až do jeho ukončení, včetně soudního rozhodnutí či případného odvolacího řízení. V rámci tohoto procesu má informantka nejen práva, ale i povinnosti vyplývající z její odborné role.

Informantka uvádí, že v současné době eviduje OSPOD v Plzni šedesát klientů, přičemž se věnují i tzv. předklientům. Ti nespadají do kategorie ohrožených dětí dle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, avšak vykazují určité rizikové faktory, které by mohly vést k jejich ohrožení. Mezi tyto faktory patří např. záškoláctví, výchovné problémy nebo jednorázové přestupkové jednání. V rámci preventivní činnosti je jim poskytováno poradenství a odborná podpora s cílem předejít závažnějším negativním důsledkům.

Informantka poukazuje na to, že se rodiče na OSPOD často obracejí z vlastní iniciativy, avšak v mnoha případech až v okamžiku, kdy situace dosáhne kritického bodu. Zvýšený zájem o spolupráci je patrný zejména v období před koncem školního roku

a před vánočními svátky. Veřejné vnímání činnosti OSPOD je často zkreslené vlivem médií a sociálních sítí, kde se šíří nekontrolované a neověřené informace. Vysoce efektivní se ukazuje spolupráce s OSPOD u prvopachatelů, kdy v 80 % případů dochází k pozitivnímu vývoji situace a eliminaci rizikového chování.

Z rozhovoru dále vyplývá, že kriminality mladistvých v Plzeňském kraji prošla v posledních letech významnými změnami, a to jak v charakteru páchaných trestných činů, tak v jejich příčinách a vnímání společností. Dříve dominovala zejména majetková kriminalita, výtržnictví a násilné činy menší závažnosti. V posledních dvou až třech letech je patrný nárůst trestné činnosti související s digitálním prostředím, především s kybernetickou kriminalitou. Výrazně se rozšířilo přeposílání nevhodných textů přes sociální sítě, vydírání prostřednictvím intimních materiálů a narůstající agresivita ve virtuálním prostoru. Agresoři neřeší důsledky svého jednání a vnímají ho pouze jako zábavu nebo způsob získání moci nad druhými. Mladiství si často neuvědomují závažnost svého jednání a jeho právní důsledky, což je dáno jak nedostatečnou informovaností, tak nízkou mírou zodpovědnosti vnímání vlastní činnosti v online prostředí.

Informantka konstatuje, že stěžejním faktorem ovlivňujícím míru kriminality mladistvých je bezpochyby rodinné prostředí. Rodina má zásadní vliv na formování hodnot, etických norem a schopnosti rozlišovat mezi přijatelným a nepřijatelným chováním. V mnoha případech se setkáváme s nízkou mírou rodičovské kontroly, absencí pevných hranic a nedostatečným zapojením do výchovy. Mladiství často postrádají autoritu a pozitivní vzory, což může vést k narušení jejich sociálních a morálních postojů. Současná společnost se vyznačuje vysokou mírou tolerance k různým formám rizikového chování, a to může mylně vytvářet dojem beztrestnosti. Dalším problémem je pomalá reakce systému na spáchané činy. Dlouhá doba mezi spácháním trestného činu a jeho projednáním vede k oslabení výchovného dopadu opatření, protože mladistvý pachatel často již vytěsnil danou událost ze svého vědomí. Byrokratické překážky dále zpomalují efektivní řešení případů, což snižuje odstrašující účinek sankcí.

Z odpovědi informantky dále vyplývá, že místo, kde mladiství vyrůstají, také hraje roli v charakteru páchané kriminality. V městských oblastech je častější výtržnictví a násilné konflikty na veřejnosti, zatímco ve venkovských regionech převládá vandalismus či krádeže majetku. Mladiství na venkově se často dopouštějí činů, které vnímají jako nevinné klukoviny, přestože se jedná o trestnou činnost s reálnými důsledky.

Z rozhovoru dále plyne, že juvenilní kriminalita se neomezuje na jednu konkrétní sociální skupinu. Problematické chování nacházíme jak u jedinců ze sociálně slabých rodin, tak u mladistvých z ekonomicky zajištěného prostředí. Motivace k páchání trestné činnosti se však liší. Zatímco u sociálně znevýhodněných jedinců hrají roli materiální nedostatky, u dětí z dobře situovaných rodin jde často o projev nudy, potřebu vzrušení nebo volání po pozornosti. Společným jmenovatelem je však absence pevného rodinného zázemí a efektivní výchovné autority.

Také školní prostředí hraje dle slov informantky v prevenci kriminality mladistvých zásadní roli, avšak v mnoha případech neplní svou funkci dostatečně. Klíčové je zavedení systematických preventivních programů, včasná identifikace rizikových faktorů a aktivní spolupráce s odborníky. Pedagogové by měli mít možnost využívat podporu školních psychologů, preventistů a sociálních pedagogů, kteří mohou efektivně pracovat s problémovými žáky. Není však možné spoléhat pouze na jednorázové intervence – prevence musí být dlouhodobá, promyšlená a cílená.

Nabízené preventivní programy v Plzeňském kraji mají dle informantky pozitivní dopad, především tam, kde spolupracují všechny zainteresované subjekty. Pokud se propojí odborníci z různých oblastí, včetně pedagogů, psychologů a sociálních pracovníků, výsledky bývají efektivnější. Aktivně se na prevenci kriminality podílejí také neziskové organizace. Přinášejí inovativní metody, včetně spolupráce s populárními influencery. Moderní trend edukace prostřednictvím sociálních sítí se ukazuje jako účinný, protože mladí lidé často více reagují na autority mimo rodinu či školu.

Jak uvedla dotazovaná, otázka trestní odpovědnosti mladistvých je komplexní a nelze ji zjednodušit pouze na úpravu věkové hranice. Kromě dosažení věku se zohledňuje i rozumová a mravní vyspělost jedince. Tzn., zda je mladistvý schopen chápat povahu a důsledky svého jednání. Namísto snižování věkové hranice trestní odpovědnosti je klíčové zajistit efektivnější vymáhání uložených opatření a kombinování různých forem trestních sankcí. Stávající legislativa umožňuje uložení trestu obecně prospěšné činnosti v rozmezí 50 až 150 hodin. Tento trest má výchovný charakter a je zaměřen na odpovědnost pachatele. Je však nezbytné, aby výkon trestu byl dostatečně cílený a vedl mladistvého k uvědomění si důsledků svého jednání. Problematické je, že mladiství často vnímají svá práva, ale neuvědomují si povinnosti, které z jejich činů vyplývají.

Pro snížení kriminality mladistvých navrhuje informantka zrychlení soudních procesů, rozšíření preventivních programů a posílení rodičovských kompetencí. Rodina, škola i společnost musí více spolupracovat na tom, aby mladiství měli jasně vymezené hranice a chápali důsledky svého jednání. Pouze kombinací represivních a preventivních opatření lze dosáhnout dlouhodobě udržitelného snížení kriminality v této věkové skupině. Z výstupu řízeného rozhovoru byla zpracována následující SWOT analýza:

Silné stránky

- Komplexní podpora mladistvých v trestním řízení – zajištění přítomnosti kurátora od prvního výslechu až po soudní rozhodnutí.
- Efektivní intervence u prvopachatelů – 80% úspěšnost v pozitivním ovlivnění dalšího chování.
- Preventivní opatření pro rizikové skupiny – práce s předklienty, kteří mají sklony k rizikovému chování, ale ještě nespádají mezi ohrožené děti dle zákona.
- Široká dostupnost pracovníků OSPOD – nepřetržitá pohotovost i v nočních hodinách a o víkendech umožňuje okamžitou reakci na krizové situace.
- Spolupráce s rodiči – možnost individuálního poradenství a včasné intervence u rodin s výchovnými problémy.

Slabé stránky

- Byrokratická zátěž – administrativní překážky zpomalují efektivní řešení případů.
- Opožděná reakce rodičů – často vyhledávají pomoc až ve chvíli, kdy je situace kritická.
- Negativní veřejné vnímání OSPOD – média a sociální sítě zkreslují obraz této instituce, což snižuje důvěru rodičů i mladistvých.
- Omezené nástroje prevence kyberkriminality – nové formy kriminality, jako je vydírání prostřednictvím intimních materiálů, jsou obtížně kontrolovatelné.
- Nízká úroveň právního povědomí mladistvých – nedostatek informací o důsledcích trestného jednání vede k podcenění jeho rizik.

Příležitosti

- Rozvoj preventivních programů ve školách – možnost včasné identifikace problémových žáků a cílená prevence.
- Propojení dotčených subjektů – efektivnější práce s mladistvými prostřednictvím multidisciplinární spolupráce.

- Moderní formy prevence – zapojení influencerů a online vzdělávání pro lepší osvětu v oblasti rizikového chování.
- Zrychlení soudních procesů – možnost legislativních změn, které by zajistily rychlejší reakci na trestné činy mladistvých.
- Posílení rodičovských kompetencí – vzdělávání rodičů v oblasti prevence a výchovných strategií ke snížení rizika delikventního chování.

Hrozby

- Nárůst kybernetické kriminality mezi mladistvými – zvyšující se počet případů sextingu, kyberšikany a vydírání.
- Slabá rodičovská kontrola – nedostatečné stanovení hranic a absence pevného výchovného rámce zvyšují riziko problémového chování.
- Vysoká tolerance společnosti k rizikovému chování – podceňování vandalismu, šikany a násilí mezi vrstevníky.
- Pomalé soudní procesy – zdlouhavé vyřizování případů oslabuje výchovný efekt trestních opatření.
- Sociální nerovnost jako faktor kriminality – různé motivace k trestné činnosti vycházející ze socioekonomického prostředí mladistvých.

SWOT analýza ukázala, že OSPOD hraje klíčovou roli v podpoře mladistvých. Podstatným prvkem efektivní práce s mladistvými v trestním řízení je včasná intervence, komplexní podpora a úzká spolupráce mezi odbornými institucemi. Významnou roli hraje nejen samotný proces doprovázení klienta trestním řízením, ale i preventivní opatření zaměřená na předcházení rizikovému chování. Důležitým faktorem je také osvěta a zvyšování právního povědomí mladistvých, kteří si často neuvědomují důsledky svého jednání, zejména v digitálním prostředí.

Jedním z klíčových závěrů je potřeba lepší informovanosti rodičů a jejich aktivnějšího zapojení do řešení problémů svých dětí. Často totiž vyhledávají pomoc až v kritických okamžicích, což omezuje možnosti efektivní intervence. Současně je důležité posílit preventivní programy. V neposlední řadě se ukazuje jako nezbytné modernizovat přístup k prevenci rizikového chování u mladistvých. Zapojení moderních forem edukace, včetně sociálních sítí a influencerů, může pomoci oslovit cílovou skupinu efektivněji než tradiční metody. Současně je nutné hledat cesty, jak zrychlit procesy v trestním řízení, tak, aby byl jejich výchovný dopad maximálně účinný.

Celkově analýza potvrzuje, že prevence, systematická podpora a rychlá reakce na problematické situace, jsou klíčem k omezení kriminality mladistvých a k zajištění dlouhodobé stability v této oblasti.

5.2 Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 2 z OSPOD Plzeň-venkov

Informantka vykonává práci kurátorky pro mládež, pro oblast Plzeň-venkov. Na této pozici má pětiletou praxi. Stejně jako předchozí informantka se aktivně podílí na celém procesu řízení ve věcech mladistvých a nezletilých osob, které se dopustily protiprávního jednání. Úkolem informantky je především práce s ohroženými dětmi a mladistvými, prevence kriminality, asistence při soudních řízeních a spolupráce s dalšími institucemi, jako jsou školy, policie, soudy a neziskové organizace. Svou práci hodnotí jako různorodou, avšak zároveň vysoce náročnou.

Dotyčná konstatuje, že v současné době má OSPOD Plzeň-venkov ve své evidenci 58 klientů a dalších 75 osob je vedeno v předklientské fázi. Působnost tohoto orgánu zahrnuje některé z nejvíce problémových lokalit v regionu. Pro některé rodiny se pracovníci OSPODu stali téměř pravidelně hosty v jejich domovech, v několika případech za asistence příslušníků Policie ČR. Někdy se jedná o konfliktní situaci, v nichž je nutná okamžitá ochrana dítěte. V těchto případech jsou děti umístěny do specializovaných zařízení poskytující okamžitou pomoc. V Plzeňském kraji se tato zařízení nacházejí ve Stodě, Klenčí pod Čerchovem a Janovicích nad Úhlavou, kde je dětem poskytována odborná pomoc a podpora při řešení jejich obtížné životní situace.

Z rozhovoru vyplývá, že kriminalita mladistvých vykazuje v posledních letech určité vzorce a trendy, které jsou ovlivněny jak společenskými faktory, tak individuálním zázemím pachatelů. Mezi nejčastější formy trestné činnosti, které jsou mladistvými páčány, patří výtržnictví, poškození cizí věci, pohlavní zneužití a šíření pornografie.

Informantka popisuje hlavní faktory, které přispívají ke kriminalitě mladistvých, a jsou to především problémy v rodinném prostředí. Nedostatečná rodičovská péče a zájem, selhání rodiny a celkově nestabilní rodinné zázemí jsou zásadními příčinami, které vedou k deviantnímu chování mladistvých. Dalším důležitým faktorem je vliv vrstevnické skupiny, především začlenění do nevhodného kolektivu. I mladiství z relativně fungujících rodin mohou být snadno ovlivněni partou, ve které se ocitnou, a podlehnout tlaku vrstevníků, zejména v období puberty. Sociální síť pak přispívají

k narušení schopnosti mladistvých navazovat zdravé sociální vztahy a rozpoznávat hranice legálního a nelegálního chování.

Jak uvedla oslovená odbornice, během pandemie covid-19 došlo k nárůstu případů pohlavního zneužití a znásilnění, jelikož byly děti dlouhodobě izolovány doma a každé setkání s vrstevníky často vedlo k riskantnímu chování. Po skončení pandemie se do popředí opět dostalo výtržnictví, poškozování cizího majetku, rvačky a fyzické napadení, a to i mezi dívkami. Uvolnění společenských norem a pravidel vedlo ke zvýšené agresivitě a nárůstu deviantního chování mezi mládeží, a to především přes sociální sítě.

Co se týče rozdílu mezi městským a venkovským prostředím, z odpovědí vyplývá, že kriminalita mladistvých je soustředěna především do městských oblastí a jejího nejbližšího okolí. Nejvíce kriminalitou mladistvých jsou zatížené oblasti v okolí Plzně a jsou to například Nýřany, Vejprnice nebo Zruč-Senec. Ve městě existuje širší nabídka míst, kde se mladiství mohou scházet, a kde dochází k distribuci návykových látek, například na autobusových a vlakových nádražích. Vliv na kriminalitu mladistvých měla i migrační vlna a příchod cizinců do regionu. Na venkově se děti často nedokážou smysluplně zabavit, jejich volnočasové aktivity jsou omezené a mnoho z nich tráví nadměrné množství času na sociálních sítích, kde se inspirojí různými, často nebezpečnými výzvami.

Důležitou roli v prevenci kriminality mladistvých hraje školní prostředí. Jak je patrné z odpovědí, některé školy organizují přednášky a zapojují odborníky, jiné tuto oblast podceňují. Preventivní programy se často zaměřují na starší žáky osmých a devátých tříd, což je dle informantky pozdě. Prevence by měla začínat už na prvním stupni základní školy, a dokonce i v mateřských školách, přiměřeně k dětskému věku. OSPOD Plzeň-venkov spolupracuje především s Centrem adiktologické prevence. Děti tam absolvují programy, co se týká návykových látek. Centrum má nastavenou spolupráci formou terapií a testováním na návykové látky. Úspěšnost často závisí na tom, jak se zapojí rodina. Pokud rodiče zafungují, pak je spolupráce úspěšná. V opačném případě dítě program sice absolvuje, ale na trestné činnosti se podílí dál. Za dobu praxe informantky bylo uloženo nejvíce 120 hodin obecně prospěšné práce, a to za prodej a přechování psychotropních látek a padělání bankovních transakcí odcizenou platební kartou. V tomto případě neprobíhala požadovaná spolupráce a dnes je již dospělý pachatel ve vězení.

Pokud jde o legislativní opatření, informantka se přiklání k myšlence snížení věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let, jelikož děti dnes dospívají rychleji a mají přístup k informacím, které jim umožňují lépe pochopit následky svého jednání.

Pro snížení kriminality je dle slov dotazované nutné posilovat prevenci již od útlého věku a zapojit do tohoto procesu nejen školy, ale i neziskové organizace a rodiny. Nutné je také zvýšit dostupnost preventivních programů v menších obcích a venkovských oblastech Plzeňského kraje. Následující SWOT analýza byla zpracována na základě výstupu z řízeného rozhovoru:

Silné stránky

- Široká mezioborová spolupráce – aktivní zapojení škol, policie soudů a neziskových organizací do řešení případů a prevence kriminality.
- Okamžitá ochrana dětí – možnost umístění ohrožených dětí do specializovaných zařízení v Plzeňském kraji.
- Odborná specializace a terapeutická podpora – spolupráce s Centrem adiktologické prevence umožňuje cílenou pomoc dětem ohrožených návykovými látkami.

Slabé stránky

- Omezené volnočasové aktivity na venkově – nedostatek možností trávení volného času vede mladistvé k nadměrnému využívání sociálních sítí.
- Snadná dostupnost návykových látek ve městech – městské oblasti nabízejí více míst pro shromažďování mladistvých, kde dochází k distribuci drog, což zvyšuje riziko jejich užívání.
- Vliv problémového rodinného prostředí – nedostatečná rodičovská péče a narušené rodinné vztahy vedou ke kriminalitě mládeže.
- Neefektivní řešení recidivy – pokud se do prevence nezapojí rodina, mladiství se často vrací k trestné činnosti.

Příležitosti

- Posílení prevence od raného věku – začlenění preventivních programů už od mateřských a základních škol může snížit riziko kriminality mládeže.
- Zlepšení legislativy – možnost snížení věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let by mohla mít odstrašující efekt.

- Rozšíření spolupráce s neziskovými organizacemi – lepší dostupnost podpory pro děti z ohroženého prostředí.
- Zvýšení dostupnosti programů na venkově – rozvoj preventivních center mimo městské oblasti by mohl pomoci snížit riziko kriminality mladistvých.

Hrozby

- Nárůst kriminality mládeže – po pandemii covid-19 došlo k vyšší míře násilí, vandalismu a šíření nelegálního obsahu mezi mladistvými.
- Rizika sociálních sítí – digitální prostor podporuje kyberšikanu, šíření nevhodných vzorců chování a zapojení mladistvých do nebezpečných výzev.
- Nedostatek preventivních opatření v menších obcích – venkovské oblasti postrádají dostupné programy prevence kriminality.
- Zvyšující se dostupnost návykových látek – města a jejich okolí zůstávají centry distribuce drog mezi mladistvými.

Na základě analýzy je možné konstatovat, že kriminalita mladistvých je ovlivněna kombinací sociálních, rodinných a environmentálních faktorů. Mezi klíčové silné stránky patří aktivní spolupráce institucí a existence specializovaných preventivních programů. Slabé stránky se projevují zejména v nedostatečné prevenci na nižších stupních základních škol a omezených možnostech trávení volného času na venkově. Mezi hrozby patří rostoucí vliv sociálních sítí na rizikové chování mladistvých a snadná dostupnost návykových látek. Příležitostí pro zlepšení je rozšíření preventivních aktivit, zvýšení zapojení rodin do výchovného procesu a zlepšení dostupnosti podpůrných programů v ohrožených lokalitách.

5.3 Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 3 z Probační a mediační služby Plzeň

Informantka pracuje v Probační a mediační službě Plzeň jako probační úředník již dvacet tři let. Pracovní náplní je práce s nezletilými a mladistvými, které spáchaly činy jinak trestné nebo provinění, ale také i s poškozeným. Současně informuje státního zástupce a soudce, jaký dopad má skutek na poškozeného. Prostřednictvím programů této služby vede pachatele k nápravě, případně náhradě škody a vylepšení vztahu mezi pachatelem a poškozeným. Informantka konstatuje, že v roce 2024 měla PMS v Plzni v péči 45 mladistvých klientů z různých okresů Plzeňského kraje.

Z vyjádření informantky vyplývá, že se v Plzeňském kraji tři až čtyři roky zpět opakovaly podobné vzory v trestné činnosti páchané mladistvými, dominovaly případy poškozování cizí věci, výtržnictví, loupeže, krádeže, ublížení na zdraví, pohlavní zneužití a nebezpečné vyhrožování. Tato delikvence je ovlivněna několika faktory, mezi které patří především nefunkční rodinné prostředí, přítomnost nevhodných vzorců chování, negativní vliv médií, online hry, sociální sítě, ale také opožděné reakce relevantních institucí. Konflikty v rodinách a neschopnost rodičů řešit problémy vedou často děti k tomu, aby hledaly útočiště u svých vrstevníků, ne vždy má však tato společnost na jedince kladný vliv. Mladiství, kteří se dostávají do problémů, pocházejí z rodin s nízkým sociálním statutem, kde chybí důsledná výchova a podpora, což vytváří živnou půdu pro delikventní chování. Systém prevence se ve většině případů projeví až tehdy, když je situace vážná. V posledních letech lze pozorovat změnu v trendu kriminality mladistvých. Stále více se objevují případy kyberšikany a internetového obtěžování. Mladí lidé se někdy neuvědomují následky svého chování. Dalším významným trendem je nárůst skupinového chování, kdy mladiství páchají trestné činy ve skupinkách, což jim poskytuje větší pocit bezpečí a odvahy, který by si jednotlivci v podobné situaci nedovolili.

Holas a Večerka poukazují ve svém článku na to, že skupinovitost je charakteristickým rysem závadového chování mládeže i trestné činnosti mladistvých. Samostatní delikventi jsou spíše výjimkou, běžné jsou dvojice či volné party sdílející hodnoty a trávící společně čas. Tyto skupiny nejsou hierarchicky organizované jako u dospělých, mladiství v nich často plní podřadné úkoly. Složení těchto part bývá proměnlivé – kolem pevného jádra se pohybuje širší okruh mladých lidí obou pohlaví. Jejich aktivity bývají různorodé, od užívání drog až po majetkovou kriminalitu.⁵³

Vliv prostředí je nepopíratelný a na základě získaných odpovědí lze konstatovat, že větší vliv na kriminalitu mladistvých mají městské oblasti než venkovské. Městská prostředí jsou specifická i tím, že nabízejí vyšší příležitosti k trestné činnosti, jakou jsou krádeže, přičemž se mladiství často zaměřují na obchodní centra. Tato místa jsou atraktivní nejen kvůli dostupnosti zábavy ve formě multikin, bezplatným připojením

⁵³ HOLAS, J., VEČERKA, K. *Základní rysy delikvence mladistvých v ČR*. In: Čtvrtletník Kriminalistika, sv. 3/2007: Praha: MV ČR, odbor komunikace, 2007, s. 14. ISSN 1210-9150

k internetu, ale také pro svou anonymitu a příležitost k páčání trestných činů, včetně prodeje drog.

Jak dotazovaná podotýká, existují určité skupiny mladistvých, které jsou více ohrožené delikventním chováním. Patří sem především děti pocházející z problematických, sociálně slabších rodin, děti s rozumovými poruchami a poruchami učení. Tyto děti často začínají vykazovat problémy už na základní škole. Dále je třeba zmínit i mladistvé z rodin, které jsou materiálně zajištěné, ale kde může chybět emocionální podpora a zájem o jejich životy ze strany rodičů. Tito mladí lidé se uchylují k trestné činnosti ve snaze získat si jejich pozornost, ale v některých případech si ani neuvědomují, jaké následky toto chování může mít pro jejich rodiny.

Školní prostředí hraje v prevenci kriminality mladistvých velmi důležitou roli, ale v současnosti je stále nedostatečně využíváno v prevenci. Ze zkušeností informantky plyne, že ve většině případů školy reagují až tehdy, když se problém již projeví, což je bohužel příliš pozdě. Až v okamžiku, kdy je dítě již před soudem nebo má uložená opatření, se školy aktivně zapojují do procesu. Školy však mohou hrát klíčovou roli v prevenci tím, že včas odhalí problémy a poskytnou výchovnou podporu. V oblasti prevence šikany, kyberšikany nebo násilného chování, mohou školy spolupracovat s odborníky, kteří připraví preventivní přednášky, což pomáhá mladistvým pochopit důsledky jejich chování a ujasnit si hranice přijatelných a nepřijatelných aktivit.

Dotazovaná vyhodnotila pozitivně unikátní projekt Venkovní preventivní stezka, který byl v minulém roce spuštěn v Plzeňském kraji a na nějž od ministerstva vnitra získala Plzeň 412 tisíc korun. Projekt využíval umělé inteligence a byl určen především dětem a mladistvým. Ti, kdo se na stezku vypravili, mohli se interaktivní formou seznámit s důsledky protiprávního jednání, jako jsou například vandalismus a násilí nebo kyberproblematikou. Program vznikl na základě spolupráce Odboru bezpečnosti, prevence kriminality a krizového řízení města Plzně.

Dle slov informátorky je sice věková hranice trestní odpovědnosti stanovena legislativou na 15 let, nicméně tato hranice je velmi individuální a diskutabilní. U některých mladých lidí, kteří jsou osobnostně vyspělejší a dostatečně informovaní, by bylo možné snížit tuto hranici. Zatímco u jiných, kteří jsou nezralí, by bylo rozumné přehodnotit možnost odpovědnosti. Tento aspekt je tedy stále diskutovaný a je třeba brát v úvahu individuální zralost a schopnost pochopit důsledky svého jednání. V oblasti

legislativy je v České republice účinný zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, který byl v loňském roce novelizován. Každá novela přináší možnost lépe reagovat na specifické potřeby mladistvých delikventů a tato novelizace zákona přinesla změny, které umožňují efektivnější procesní opatření. Například opatrovník může být ustanoven již ve fázi prověřování skutku, a to i dříve než v samotném soudním řízení, což může vést k rychlejšímu řešení případů. Další změnou je možnost ukončit věc ještě před soudním řízením, což může zjednodušit celý proces. Pokud jde o doporučení pro snížení kriminality, je na místě rozšířit preventivní aktivity, zejména před tím, než dojde k páčání trestné činnosti. Tato opatření by měla být součástí školního kurikula již od raného věku. Důležitá je spolupráce s neziskovými organizacemi, které nabízejí odbornou pomoc a zaměřují se na zlepšení situace v sociálně slabších rodinách, které jsou často zdrojem rizikového chování.

Závěrem oslovená zkonstatovala, že snižování kriminality mladistvých je dlouhodobý proces, který vyžaduje komplexní přístup. Od rodiny, školního prostředí a preventivních programů až po legislativní úpravy. Každý prvek hraje nezastupitelnou roli v prevenci a snížení výskytu delikventního chování. Na základě rozhovoru byla sestavena následující SWOT analýza:

Silné stránky

- Preventivní programy – realizace programů, která využívá moderní technologie k osvětě mladistvých v oblasti kriminality a rizikového chování.
- Spolupráce institucí – aktivní zapojení odborníků, neziskových organizací a bezpečnostních složek do prevence kriminality mladistvých.
- Novelizace legislativy – možnost novelizace právních předpisů umožňující efektivnější přístup k mladistvým pachatelům.
- Role škol v prevenci – potenciál školních institucí při včasné identifikaci rizikového chování a jeho řešení ve spolupráci s odborníky.

Slabé stránky

- Nefunkční rodinné prostředí – nedostatečná výchova, chybějící důslednost a podpora v rodinách, což přispívá k delikventnímu chování mladistvých.
- Negativní vliv médií a sociálních sítí – šíření násilí, kyberšikany a nevhodných vzorců chování prostřednictvím digitálního prostoru.
- Opožděná reakce institucí – neefektivní preventivní systém, který se často aktivuje až v pokročilé fázi problémového chování.

- Skupinové páchaní kriminality – vzrůstající počet trestných činů spáchaných mladistvými ve skupinách, které poskytují pocit bezpečí a anonymity.

Příležitosti

- Rozšíření preventivních programů – zvýšení počtu preventivních aktivit zaměřených na osvětu v oblasti kriminality mladistvých.
- Zlepšení meziinstitucionální spolupráce – posílení vazeb mezi školami, policií, MPS, OSPOD a neziskovými organizacemi.
- Větší zapojení rodičů – podpora rodičovských setkání a vzdělávacích seminářů zaměřených na prevenci a výchovu k odpovědnému chování mladistvých.
- Využití moderních technologií v prevenci – rozšíření interaktivních a digitálních forem prevence pro efektivnější osvětu a edukci mladistvých.
- Optimalizace legislativy – možnost další novelizace zákonů umožňujících individuální přístup k trestní odpovědnosti mladistvých podle jejich vyspělosti a chápání důsledku jednání.

Hrozby

- Nárůst kyberkriminality – stále častější případy kyberšikany, internetového obtěžování a digitální kriminality mezi mladistvými.
- Kriminalita ve městech – vyšší výskyt trestné činnosti v městských oblastech, kdy anonymita a dostupnost rizikového chování představují větší nebezpečí.
- Přesun kriminality do digitálního prostoru – rozšíření online forem trestné činnosti, které jsou obtížněji odhalitelné a kontrolovatelné.

Probační a mediační služba Plzeň hraje klíčovou roli v prevenci kriminality mladistvých a v jejich začlenění zpět do společnosti. Analýza identifikovala hlavní faktory ovlivňující trestnou činnost mladých lidí, přičemž zdůrazňuje zásadní roli rodinného zázemí, školního prostředí a sociálních vlivů, včetně médií a online komunikace. Současně poukazuje na výzvy spojené s opožděnými reakcemi institucí. Probační a mediační služba zde hraje nezastupitelnou roli při hledání alternativních řešení, která pomáhají mladistvým delikventům převzít odpovědnost za své činy. Celkově analýza zdůrazňuje nutnost koordinovat přístup všech zúčastněných subjektů, aby bylo možné účinně předcházet kriminalitě mladistvých a zajistit bezpečnější prostředí pro celou společnost.

5.4 Vyhodnocení rozhovoru s informátorkou č. 4 ze střední odborné školy

Informátorka pracuje na střední odborné škole v Plzni, jako školní metodik prevence, se sedmiletou praxí a náplň je především řešení patologických jevů, organizace preventivních programů a je pedagogem předmětu psychologie.

Dle informátorky jsou nejčastější projevy problémového a rizikového chování studentů záškoláctví, sebepoškozování, šikana a kyberšikana. Sebeпоškozování je často volbou nejjednodušší cesty, jak na sebe upozornit, a zároveň představuje krátkodobý únik z problémů. Tento fenomén se vyskytuje více u dívek, ale nevyhýbá se ani chlapcům. Z pracovních zkušeností informantky vyplývá, že mladí lidé dnes často neumí efektivně řešit problémy, neví, jak zvládat psychickou bolest, a proto ji převádějí do fyzické formy. Tento jev je rovněž ovlivněn trendy na sociálních sítích. Šikana na této střední škole probíhá především individuálně, ne ve skupinkách. Za poslední tři roky byla škola nucena přistoupit k vyloučení dvou studentů, a to z důvodu neomluvené absence.

Z odpovědí informátorky vyplývá, že jeden z klíčových faktorů, které přispívají ke vzniku problémového chování, je rodinné zázemí, ve kterém chybí komunikace. Mnozí studenti neumí vést osobní rozhovory, ožehavá témata raději řeší přes sociální síť. Ty jsou nedílnou součástí jejich života, avšak přispívají k odcizení a izolaci. Moderní doba s sebou přináší také nárůst agresivity u některých žáků, kteří jsou ovlivněni násilím v online hrách a obsahem na sociálních sítích. Rodinné prostředí hraje v problematice rizikového chování mladistvých zásadní roli. Nejde ani tak o to, zda je rodina úplná či jsou rodiče rozvedení, jako spíše o kvalitu komunikace mezi členy domácnosti. V některých rodinách je silně akcentován výkon, což na studenty vytváří tlak. Mnozí již ve svém věku pracují, buď proto, že si chtějí dopřát vyšší standard, nebo protože musí přispívat do rodinného rozpočtu. Tento trend se často odráží ve zvýšené absenci ve výuce, ale naštěstí nevede k závažnějším delikventním činům. Co se týče postojů rodičů k rizikovému chování, většina z nich je ochotna se školou spolupracovat a řešit vzniklé problémy. Výjimkou tvoří případy záškoláctví, kdy rodiče někdy zameškané hodiny svých dětí kryjí a omlouvají.

Dotyčná konstatuje, že během posledních let zaznamenali na škole výrazný nárůst závislosti studentů na sociálních sítích, což vede ke snížené komunikativnosti a celkovému útlumu motivace ke vzdělávání. Z výpovědí studentů na třídnických

hodinách vyplývá, že více sledují obsah na sociálních sítích než jiné audiovizuální formy zábavy.

Dle informantky není jednoznačné, zda rizikové chování více souvisí s městským nebo venkovským prostředím. Ve škole tento rozdíl není vnímán. Ve městě sice existuje pro studenty větší nabídka volnočasových aktivit, avšak zároveň zde panuje vyšší míra anonymity, což může vést k pocitu osamělosti. K ohroženým skupinám studentů nelze přistupovat paušálně. Rozhodující roli hraje především skupina vrstevníků, ve které se jedinec pohybuje.

Jak uvedla dotazovaná, škola se snaží patologické jevy zachytit již v jejich počátcích. Spolupracuje s různými neziskovými organizacemi, např. s neziskovou organizací Ledovec, a pravidelně organizuje preventivní programy. Pořádá projektové dny zaměřené na problematiku rizikového chování a nabízí studentům podporu prostřednictvím školního psychologa. V rámci prevence se škole osvědčily také adaptační kurzy pro první ročníky, které pomáhají studentům navázat sociální vazby a usnadňují jim začlenění do nového kolektivu. Celkově lze říci, že prevence na této střední škole je na vysoké úrovni, a to díky podpoře vedení i pedagogického sboru.

Informátorka by v otázce legislativy a výchovných opatření zachovala současný stav. Poukazuje na to, že častěji však dochází k úpravám školního řádu, zejména v reakci na problematiku užívání elektronických cigaret a mobilních telefonů během výuky.

Pro zlepšení prevence problémového chování ve školách doporučuje informátorka především zintenzivnit osobní komunikaci mezi pedagogy a studenty. Klíčové je vytvoření důvěrného vztahu, který umožní studentům sdílet své problémy bez obav z odsouzení. V komunikaci se studenty upřednostňuje vyprávění, čímž podporuje vzájemný respekt a snižuje se tak pocit nerovnosti ve vztahu učitel – žák. Důležité je také důsledné naslouchání a snaha řešit problémy včas, než přerostou v závažnější formy rizikového chování. Prevence by měla být zaměřena především na budování sociálních dovedností, schopnosti řešit konflikty a posilování emocionální odolnosti studentů.

Problematika rizikového chování mladistvých na středních školách je velmi aktuální. Z odpovědí vyplývá, že nejčastější projevy tohoto chování – záškoláctví, sebepoškozování, šikana a kyberšikana – jsou často spojeny s vlivem sociálních sítí, rodinným prostředím a obecně nedostatečnou komunikací mezi mladými lidmi a jejich okolím. Přestože škola hraje významnou roli v prevenci těchto jevů a využívá různé

programy, je patrné, že moderní technologie a měnící se společenské podmínky přinášejí nové výzvy. Důležitou součástí prevence by proto měla být podpora otevřené komunikace, posílení důvěry mezi studenty a pedagogy a včasné zachycení problémového chování. Zároveň je třeba posilovat mediální gramotnost a učit studenty kriticky přistupovat k obsahu, který konzumují online. Výstupem rozhovoru je níže uvedená SWOT analýza rizikového chování mladistvých ve školním prostředí.

Silné stránky

- Efektivní prevence – škola aktivně pracuje na prevence rizikového chování prostřednictvím projektových dnů, třídnických hodin a spolupráce s neziskovými organizacemi, např. Ledovec, z.s.
- Podpora vedení a pedagogů – učitelé jsou prevencí nakloněni, motivují studenty a snaží se zachytit problematiku chování již v počáteční fázi.
- Adaptační kurzy pro nové studenty – pomáhají s integrací žáků a snižují riziko vzniku šikany či sociální izolace.
- Spolupráce s rodiči – ve většině případů rodiče spolupracují při řešení problémů, zejména v oblasti šikany nebo sebepoškozování.
- Individuální přístup ke studentům – škola vnímá, že každého studenta ovlivňují jiné sociální a rodinné faktory, a snaží se přistupovat ke každému individuálně.

Slabé stránky

- Nedostatečná komunikace mezi studenty – studenti nejsou zvyklí na osobní kontakt a řeší problémy převážně online, což zhoršuje jejich schopnost řešit konflikty a budovat vztahy.
- Vliv sociálních sítí – závislost na sociálních sítích ovlivňuje jejich chování, snižuje motivaci ke vzdělávání a zvyšuje riziko napodobování negativního jednání, např. sebepoškozování.
- Záškoláctví kryté rodiči – někteří rodiče zameškané hodiny ospravedlňují a nechtějí spolupracovat na řešení tohoto problému.
- Riziko sociální izolace – některé skupiny studentů se uzavírají do své komunity a nenacházejí společnou řeč s ostatními, což může vést k problémovým vztahům ve třídách.

Příležitosti

- Rozšíření preventivních programů – možnost většího zapojení dalších odborníků, jakou jsou školní psychologové či specialisté na online bezpečnost.
- Zlepšení komunikace mezi studenty – na základě spolupráce s organizacemi, které se zaměřují na osobní rozvoj, komunikační dovednosti a emoční inteligenci.
- Větší zapojení rodičů – podpora rodičovských setkání a vzdělávacích seminářů zaměřených na prevence a výchovu k odpovědnému používání digitálních technologií.
- Úprava školních řádů – přizpůsobení školních pravidel aktuálním problémům, jako je užívání elektronických cigaret nebo chování na sociálních sítích.

Hrozby

- Rostoucí anonymita ve městech – studenti mají méně možností zapojit se do komunitního života, což může vést k větší izolaci a náchylnosti k rizikovému chování.
- Negativní vliv médií a sociálních sítí – mladiství jsou vystaveni násilnému obsahu, dezinformacím a škodlivým trendům, které mohou ovlivnit jejich chování.
- Zhoršující se psychická odolnost studentů – nárůst stresu, úzkostí a depresí u mladistvých vede k vyššímu výskytu sebepoškozování a dalších patologických jevů.

Škola má dobře nastavené preventivní mechanismy a podporu vedení i pedagogů, ale čelí výzvám souvisejícím s vlivem sociálních sítí, slabší komunikaci mezi studenty a přístupem některých rodičů k záškoláctví. Klíčové je podporovat preventivní opatření, více zapojit rodiče do řešení problémů a reagovat na nové formy rizikového chování. Legislativa a školní řády by měly reflektovat aktuální trendy, včetně kyberšikany a digitálních závislostí.

5.5 Vyhodnocení rozhovoru s informantkou č. 5 z 1. oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování v Plzni

Informantka pracuje jako vrchní komisař na KŘP Police Plzeňského kraje na odboru tisku a prevence. Svou praxi vykonává šest let a specializuje se na problematiku mládeže. V rámci své profese se zaměřuje na analýzu a prevenci kriminality mladistvých, spolupracuje s dalšími institucemi a podílí se na realizaci preventivních opatření.

Dle informantky patří mezi nejčastější trestné činy páchané mladistvými především majetková trestná činnost, krádeže loupeže a poškozování cizí věci. Tyto delikty jsou převážně páchany ve skupinách pod vlivem vrstevníků. Dalším alarmujícím

fenomémem je pohlavní zneužívání a výroba či distribuce dětské pornografie, která se týká především jednotlivců. Významnou kategorií je také ublížení na zdraví v souvislosti s rvačkami a konfliktními situacemi, často spojené s nadměrným užíváním alkoholu nebo jiných návykových látek. Přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek rovněž představuje významnou část kriminality mladistvých v Plzeňském kraji. Extrémním případem bylo odcizení vozidla a následovně usmrcení z nedbalosti, kdy mladý pachatel srazil chodce.

Z odpovědí informantky vyplývá, že klíčovým faktorem přispívajícím k delikventnímu chování mladistvých je rodinné zázemí. Nestabilní rodinné prostředí, absence rodičovského dohledu a negativní sociální vzory vedou ke zvýšenému riziku kriminality. Důležitou roli hraje také sociální prostředí a vrstevnické skupiny, které mohou jedince motivovat k rizikovému chování. Moderní technologie a sociální sítě mají významný vliv na trestnou činnost mladistvých, neboť umožňují rychlou komunikaci a šíření nelegálního obsahu. Mladí lidé jsou rovněž vystaveni online výzvám a nebezpečným trendům, které mohou vést k trestným činům.

Z rozhovoru vyplývá, že v posledních letech dochází k nárůstu kyberkriminality mezi mladistvými. Tento fenomén zahrnuje kyberšikanu, vydírání prostřednictvím digitálních technologií a šíření nelegálního obsahu. Tradiční formy kriminality, jako je vandalismus a sprejství sice stále přetrvávají, ale jejich podíl se snižuje ve prospěch trestných činů páchaných v online prostředí.

Jak zaznělo během rozhovoru, městské oblasti představují vyšší riziko pro kriminalitu mladistvých než venkovské prostředí. Větší koncentrace mladých lidí, širší spektrum příležitostí k trestné činnosti a anonymita městského života přispívají k vyšší míře delikventního chování. V Plzeňském kraji jsou kriminalitou mladistvých nejvíce zatížena města jako Plzeň, Přeštice a Blovice. Na venkově se sice vyskytuje méně násilné kriminality, avšak nedostatek volnočasových aktivit a rostoucí závislost na sociálních sítích vedou k odlišnému spektru problémů, včetně kybernetických deliktů.

Z odpovědí vyplývá, že nejvíce ohroženými skupinami jsou především mladiství ze sociálně slabších rodin nebo naopak z velmi bohatého prostředí, kde chybí výchovné hranice a děti hledají způsoby, jak na sebe upoutat pozornost. Další rizikovou skupinou jsou mladiství, jejich rodiče mají opakované problémy se zákonem. U těchto jedinců dochází k přenosu kriminálních vzorců chování, což zvyšuje pravděpodobnost recidivy.

Informantka uvádí, že školní prostředí hraje zásadní roli v prevenci kriminality, avšak intervence často přichází až v momentě, kdy již dojde k trestné činnosti. Preventivní programy realizované ve školách mají významný dopad, avšak jejich účinnost závisí na systematickosti a spolupráci s dalšími institucemi, jako jsou například MPS nebo neziskové organizace. V Plzeňském kraji funguje několik preventivních programů, které organizují policejní preventisté. Tyto iniciativy zahrnují přednášky, informační kampaně a spolupráci se specializovanými organizacemi, jako je Centrum Locika nebo telefonická nonstop Linka pro rodinu a školu. Přestože tyto programy přispívají k prevenci kriminality, stále existují mezery v jejich realizaci, zejména v oblasti systematické včasné prevence.

V otázce věkové hranice trestní odpovědnosti se informantka přiklání k názoru, že současná hranice 15 let již nemusí odpovídat realitě. Děti dnes dospívají rychleji a mají přístup k informacím, které jim umožňují lépe chápat důsledky svého jednání. Přibývá případů, kde se velmi mladí jedinci dopouštějí závažných trestných činů, zejména v oblasti sexuálních deliktů. V některých případech dochází k pohlavnímu styku již u dětí ve věku 10 či 11 let, nebo mezi sourozenci. Bude-li snížena věková hranice trestní odpovědnosti na 14 let, nebude dotčený za tento čin kriminalizován.

Informantka soudí, že současná legislativa je dostačující. O kriminalitě mladistvých se moc nemluví, protože je zde ochrana mladistvých a ze soudních jednání je veřejnost vyloučena. Přestože tento přístup chrání mladiství pachatele, může zároveň vést k podceňování závažnosti jejich činů.

Podle výpovědi je k efektivnímu snížení kriminality mladistvých potřeba posílit preventivní opatření, a to nejen na úrovni škol, ale také v rámci rodinného prostředí. Klíčovou roli zde hrají rodiče, kteří by měli být více zapojeni do výchovy a sledovat chování svých dětí. Důležité je rovněž rozšířit dostupnost preventivních programů, zejména v menších městech a venkovských oblastech, kde jsou volnočasové aktivity omezené.

Na základě uvedených skutečností lze konstatovat, že kriminalita mladistvých v Plzeňském kraji podléhá dynamickému vývoji a je ovlivněna řadou faktorů, včetně rodinného prostředí, vlivu vrstevníků, sociálních sítí a dostupnosti preventivních programů. Klíčovým opatřením pro snížení kriminality je komplexní přístup zahrnující nejen represivní složky, ale také preventivní aktivity a systematickou spolupráci mezi

školy, rodiny a odbornými organizacemi. Na základě souhrnných informací byla provedena SWOT analýza, která identifikuje klíčové silné a slabé stránky, stejně jako příležitosti a hrozby spojené s kriminalitou mladistvých v Plzeňském kraji.

Silné stránky

- Specializovaná prevence – v Plzeňském kraji fungují specializované preventivní programy zaměřené na kriminalitu mladistvých, které organizují policejní preventisté ve spolupráci se školami a neziskovými organizacemi.
- Vliv školního prostředí – včasná intervence a spolupráce s dalšími institucemi má pozitivní vliv na snižování rizikového chování mezi mladistvými.
- Legislativní ochrana mladistvých – soudní systém zajišťuje, aby mladiství nebyli zbytečně kriminalizováni, a zároveň klade důraz na jejich resocializaci.

Slabé stránky

- Opožděná intervence – prevence často přichází až ve chvíli, kdy mladistvý již spáchal trestný čin, což snižuje její účinnost.
- Vysoký vliv vrstevníků – mnoho trestných činů je páčáno ve skupinách, což zvyšuje pravděpodobnost recidivy a eskalace deliktů.
- Nízký zájem rodičů – mnozí rodiče nevěnují dostatečnou pozornost výchově svých dětí, což zvyšuje riziko jejich zapojení do kriminální činnosti.

Příležitosti

- Rozvoj včasné prevence – posílení preventivních programů již na základní školách může výrazně snížit riziko kriminality mezi mladistvými.
- Využití moderních technologií – edukační kampaně na sociálních sítích mohou efektivněji oslovit mladé a varovat je před riziky kriminality.
- Lepší spolupráce institucí – posílení koordinace mezi institucemi může přispět k účinnějšímu řešení problémů mladistvých delikventů.

Hrozby

- Nárůst kyberkriminality – zvýšené využívání digitálních technologií přináší nové formy kriminality, jako je kyberšikana a vydírání přes sociální sítě.
- Navyšování případů v oblasti sexuálních deliktů – hranice, kdy dochází k prvním sexuálním zkušenostem se snížila na věk 10-11 let věku dítěte.

SWOT analýza ukazuje, že kriminalita mladistvých je ovlivněna především rodinným zázemím, sociálním prostředím a dostupností moderních technologií, které usnadňují páchaní trestné činnosti. Mezi hlavní slabé stránky patří nedostatečná prevence a nízká informovanost o rizikovém chování, zatímco jako hrozby se jeví rostoucí vliv kyberkriminality a snadná dostupnost návykových látek. Klíčovou příležitostí je rozvoj preventivních programů a posílení spolupráce mezi školami, rodiči a institucemi zaměřenými na práci s ohroženou mládeží.

5.6 Vyhodnocení rozhovorů

Informantky poskytly cenné informace týkající se příčin kriminality mladistvých, efektivity intervenčních opatření a preventivních programů, jako i výzev spojených s jejich profesní praxí. Následující SWOT analýza shrnuje klíčová zjištění z rozhovorů a poskytuje komplexní pohled na aktuální situaci v oblasti prevence kriminality mladistvých v Plzeňském kraji. Tento nástroj zároveň slouží jako východisko pro návrh opatření, která mohou přispět ke snížení rizikového chování mladistvých a k vytvoření bezpečnějšího prostředí pro celou společnost.

Silné stránky

- Aktivní spolupráce mezi institucemi, jako jsou OSPOD, PMS a střední školy – umožňuje efektivnější řešení problémů mladistvých.
- Existence specializovaných preventivních programů – pomáhá předcházet kriminalitě mladistvých.
- Efektivní intervence v případech trestního řízení – zvyšuje šanci na resocializaci mladistvých.
- Dobře nastavené preventivní mechanismy ve školách – zahrnují podporu vedení a pedagogů.
- Zvyšující se osvěta a právní povědomí mladistvých – přispívá k prevenci rizikového chování, zejména v digitálním prostředí.

Slabé stránky

- Opožděná intervence – prevence často přichází až ve chvíli, kdy mladistvý již spáchal trestný čin, což snižuje její účinnost.
- Nedostatečná prevence rizikového chování – problém zejména na nižších stupních základních škol.
- Omezené možnosti trávení volného času – především ve venkovských oblastech.

- Slabší komunikace mezi studenty, pedagogy a rodiči – komplikuje včasné odhalení problémů.
- Nízká informovanost rodičů – často reagují až v kritických okamžicích, což omezuje možnosti efektivní intervence.

Příležitosti

- Rozšíření preventivních programů – cílených na mladistvé, rodiče i pedagogy.
- Zvýšení zapojení rodičů do výchovného procesu – posiluje prevenci rizikového chování.
- Modernizace přístupů k prevenci – využití sociálních sítí a influencerů umožňuje efektivněji oslovit mladistvé.
- Zlepšení dostupnosti podpůrných programů – zejména v ohrožených lokalitách.
- Zrychlení procesů v trestním řízení – zajišťuje vyšší výchovný dopad.

Hrozby

- Negativní vliv sociálních sítí – zvyšuje riziko kyberkriminality a kyberšikany.
- Snadná dostupnost návykových látek – představuje významné riziko pro mladistvé, zvyšuje riziko závislostí.
- Sociální izolace způsobená virtuálním prostředím – omezuje rozvoj mezilidských vztahů a sociálních dovedností.
- Vliv vrstevnických skupin – může posilovat negativní vzorce chování a podporovat delikventní jednání.

SWOT analýza ukazuje, že kriminalita mladistvých je ovlivněna kombinací sociálních, rodinných a environmentálních faktorů. Klíčovou roli hraje spolupráce mezi institucemi a efektivní prevence, která by měla začínat již na nižších stupních základních škol. Důležité je rovněž zvýšit informovanost rodičů, jejich aktivnější zapojení do výchovného procesu a rychlejší reakce na rizikové chování dětí.

V oblasti prevence je nutné modernizovat metody komunikace a využít platformy, které jsou mladistvým blízké, například sociální sítě a digitální média. Zrychlení procesů v trestním řízení a větší důraz na včasnou intervenci mohou výrazně přispět ke snížení rizika recidivy. Celkově je nezbytné koordinovat činnost všech zúčastněných subjektů a vytvářet prostředí, které mladým lidem nabídne alternativy k rizikovému chování a podpoří jejich pozitivní vývoj.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo identifikovat příčiny kriminality mladistvých se zaměřením na Plzeňský kraj a zároveň vyhodnotit účinnost opatření ke snížení této kriminality. Analýza ukázala, že juvenilní kriminalita je složitým jevem ovlivněným různými faktory, které zahrnují rodinné zázemí, sociální prostředí, ekonomickou situaci rodin, školní docházku a také moderní technologie. Zvláštní pozornost byla zaměřena na vývoj kriminality v Plzeňském kraji, kde se ukazuje, že mezi mladistvými dominuje především mravnostní trestná činnost, majetkové delikty, násilné činy a kyberkriminalita.

Rodinné faktory hrají v kriminalitě mladistvých zásadní roli. Analýza ukázala, že disfunkční rodinné prostředí, absence rodičovského dohledu a nízká míra komunikace mezi rodiči a dětmi zvyšují riziko delikventního chování. Nedostatek emocionální podpory, finanční nejistota nebo kriminalita v rodině často vedou mladistvé k sociálně patologickému chování. Také školní prostředí se ukázalo jako klíčové, přičemž záškoláctví nebo šikana mohou být indikátory budoucího rizikového chování. Zde bych si dovolila navrhnout zavedení pravidelných workshopů, jako součást výuky, které by se zaměřovaly na prevenci rizikového chování. Mezi efektivní formy workshopů by patřily simulace reálných situací, a řešení modelových situací, při nichž by se pod vedením odborníků analyzovaly konkrétní případy a hledaly vhodné strategie jejich řešení. Významnou součástí by bylo také představení reálných případů s odstrašujícím charakterem, kdy by odborníci přiblížili důsledky tohoto rizikového chování.

Jedním z nejvýznamnějších zjištění v této práci bylo rostoucí zapojení mladistvých do kyberkriminality, a to zejména formou sextingu. Tento fenomén představuje závažné riziko, neboť mladiství často neuvědoměle sdílí citlivý obsah, čímž se vystavují nebezpečí vydírání, kyberšikany či jiných forem zneužití. Internet a sociální sítě poskytují mladistvým anonymitu a prostor pro projevy rizikového chování. V této souvislosti považuji za zásadní, aby platformy sociálních sítí přebraly větší odpovědnost a aktivněji apelovaly na mladistvé uživatele ohledně závažnosti kyberkriminality. Místo podpory trendů, které mohou vést k rizikovému chování, by měly sociální sítě klást důraz na osvětu a prevenci, například prostřednictvím informačních kampaní, varovných oznámení při sdílení citlivého obsahu nebo omezení šíření nebezpečných výzev. Zefektivnění těchto opatření by mohlo přispět ke snížení výskytu kybernetické kriminality mezi mladistvými a k bezpečnějšímu digitálnímu prostředí.

Vedlejším cílem práce bylo vyhodnocení možných opatření ke snížení juvenilní kriminality v Plzeňském kraji. Výsledky ukázaly, že nejefektivnějším přístupem k řešení tohoto problému je včasná prevence. Proto je nezbytné soustředit se na rozvoj preventivních programů, aktivní zapojení rodičů, posílení spolupráce mezi institucemi a podporu komunitních iniciativ. V rámci rozhovorů zazněl návrh na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti. Domnívám se však, že samotné snížení této hranice by problém juvenilní kriminality nevyřešilo, spíše by to vedlo k rozšíření okruhu osob, na něž by se vztahovala trestní odpovědnost. Místo pouhého zpřísnění právních opatření bych doporučila zaměřit se na preventivní kroky, které by informovaly mladistvé o jejich právních povinnostech, sankcích za spáchání trestného činu a dlouhodobých následcích trestní činnosti, například při přebírání občanského průkazu, formou interaktivního workshopu.

Zásadní opatření spočívá v optimalizaci soudních řízení a úpravě legislativy, která by umožnila rychlejší a efektivnější reakci na projevy delikventního chování mladistvých. Z praxe vyplývá, že alternativní formy trestů, jako je dohled probačního úředníka, výkon obecně prospěšných prací nebo účast v resocializačních programech, mají významnější výchovný efekt než klasické trestní postihy. Tyto formy trestu totiž nejenže přiměřeně sankcionují provinění, ale zároveň poskytují možnost napravit negativní vzorce chování a pomáhají mladistvým s úspěšnou reintegrací do společnosti.

Jako autorka této práce a zároveň matka dospívajícího syna a mladší dcery považuji toto téma za nesmírně aktuální a důležité. V průběhu práce jsem si uvědomila, že je nezbytné zvyšovat povědomí o tomto problému a aktivně se podílet na prevenci. Na základě získaných poznatků mohu společnosti doporučit klást větší důraz na otevřenou komunikaci mezi rodiči a dětmi, posílení vzdělávacích programů zaměřených na rizika spojená s digitálním prostředím a podporu škol v oblasti prevence rizikového chování. Jsem přesvědčena, že kombinací efektivní prevence, odpovědného přístupu rodiny i společnosti a včasná intervence, mohou přispět k pozitivní změně a ochraně mladistvých před cestou k trestné činnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 215 s. ISBN 978-80-7380-521-0.
2. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Forezněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů*. 3.rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2024. 309 s. ISBN 978-80-271-5078-6.
3. HULMÁKOVÁ, J. *Trestání delikventní mládeže*. Praha: C.H.Beck, 2013. 236 s. ISBN 978-80-7400-450-6.
4. KOHOUT, R., KARCHNÁK, R. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary z.s., 2016. 72 s. ISBN 978-80-260-9543-9.
5. KOPECKÝ, K. a kolektiv. *Rizika virtuální komunikace v teorii a praxi (příručka pro učitele a rodiče)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 190 s. ISBN 978-80-244-3595-4.
6. LINHART, J. a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové tisíciletí*. Litvínov: Dialog, 2004. 413 s. ISBN 80-85843-61-7.
7. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, s.r.o., 2014. 344 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
8. MIFEK, J. *Mravnostní kriminalita páchaná mladistvými pachateli*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2023. 219 s. ISBN 978-80-261-1201-3.
9. NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevence*. Praha: PA ČR. 2000. 100 s. ISBN: 80-7251-033-9.
10. PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, s.r.o., 2008. 224 s. ISBN 978-80-73-67-423-6.
11. ROL'KOVÁ, H. *Sociálněpatologické jevy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2017. 105 s. ISBN 978-80-7380-662-0.
12. ŠVANCAR, Z., BURIÁNOVÁ, J. *Speciálně-pedagogické problémy ústavní výchovy*. Praha: SPN, 1988. 215 s. ISBN: neuvedeno.
13. VEČERKA, K., et al. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie. 2004. 139 s. ISBN 80-7338-033-1.

14. VEČERKA, K., HOLAS, J., ŠTECHOVÁ, M., DIBLÍKOVÁ, S., NEUMANN, J. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. 132 s. ISBN 80-7338-033-1.
15. VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001. 154 s. ISBN 80-244-0337-4.
16. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.
17. ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 292 s. ISBN 978-80-7478-848-2.

Elektronické zdroje

1. Český statistický úřad. *Obyvatelstvo v Plzeňském kraji v 1.pololetí 2023 (předběžné údaje)*. [online]. [cit. 2024-12-28]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/plk/obyvatelstvo-v-plzenskem-kraji-v-1-pololeti-2023-predbezne-udaje>>.
2. Dvojklík. *Jak ochránit teenagery před sextorzi*. [online]. [cit. 2025-02-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.dvojklík.cz/saferkidsonline/jak-ochranit-teenagery-pred-sextorzi/>>.
3. KROFTOVÁ, H. Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje. *#toseminestane*. [online]. 2024 [cit. 2025-1.9]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/toseminestane.aspx>>.
4. Kyberkriminalita. *Kyberkriminalita*. [online]. [cit. 2025-02-07]. Dostupné z WWW:<https://policie.gov.cz/docDetail.aspx?docid=22160554&doctype=ART&prn=1&utm_source=chatgpt.com>.
5. Město Plzeň. *Ministerstvo vnitra poskytne Plzni tři miliony korun na prevenci kriminality*. [online]. 2025 [cit. 2025-02-09]. Dostupné z WWW: <<https://plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/ministerstvo-vnitra-poskytne-plzni-tri-miliony-korun-na-prevenci-kriminality/>>.
6. Policie České republiky – KŘP Plzeňského kraje: *Statistika kriminality v Plzeňském kraji*. [online] 28.12.2024. [cit. 2024-12-28]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/statistika-kriminality-v-plzenskem-kraji.aspx>>.
7. Preventivní informace. *Šikana*. [online]. [cit. 2025-02-21]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>>.

8. Sociologická encyklopedie: *Kriminalita*. [online]. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [cit. 2024-29-12]. Dostupné z WWW: <<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kriminalita>>.
9. SUKOVÁ, P. Vliv masmédií na kriminalitu mládeže. Diplomová práce. In: *Vliv médií na prevenci kriminality*. [online] Brno. 2011. [cit. 2025-01-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1439809412.pdf>>.
10. Trest pro každého. *Znaky trestného činu*. [online]. [cit. 2025-05-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.trestprokazdeho.cz/trestny-cin/znaky/>>.

Odborné časopisy a články:

1. HOLAS, J., VEČERKA, K. *Základní rysy delikvence mladistvých v ČR*. In: Čtvrtletník Kriminalistika, sv.3/2007. Praha: MV ČR, odbor komunikace, 2007, 18 s. ISSN 1210-9150.
2. LUPTÁKOVÁ, M. *Kriminální chování mladistvých*. In: Vědecký časopis Auspicia. České Budějovice: VŠERS České Budějovice, 2012, č. 2, 165 s. ISSN 1214-4967.
3. EMMEROVÁ, I. *Sexting a sextortion. Riziká a prevencia*. In: Odborný časopis Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2022, ročník 17, č. 1, 34 s. ISSN 1336 9679.

Legislativní dokumenty:

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 2009, částka 11/2009. Dostupné z WWW: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
2. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 2003, částka 79/2003. Dostupné z WWW: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>>.
3. ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi*. Česká republika [online]. 1999, částka 111/1999. Dostupné z WWW: <<https://zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.
4. *United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)*. Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990, článek I. odst. 2. [online]. [cit. 2025-08-02].

Dostupné

z WWW:

<<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/PreventionOfJuvenileDelinquency.aspx>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. Centrum Locika, z.ú. nezisková organizace. Dostupné z WWW: <<https://www.centrumlocika.cz/>>.
2. Ledovec, z.s. – nestátní nezisková organizace s působností v Plzeňském kraji. Dostupné z WWW: <https://www.cap-plzen.cz/?utm_source=firmy.cz&utm_medium=ppd&utm_campaign=firmy.cz-465613>.
3. Projekt E-bezpeci.cz – Národní projekt prevence rizikového chování v online prostředí. Dostupné z WWW: <<https://e-bezpeci.cz/>>.
4. Interní materiály KŘP Plzeňského kraje.
5. Rozhovory.

SEZNAM ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
KŘP PK	Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje
Např.	například
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PMS	Probační a mediační služba
Tj.	to je
Tzn.	to znamená
1. OOK SKPV	1. oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Porovnání mravnostních trestných činů v Plzeňském kraji v období 2022–2024

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru s informantkou č. 1, ze dne 16.01.2025

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s informantkou č. 2, ze dne 20.01.2025

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s informantkou č. 3, ze dne 21.01.2025

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s informantkou č. 4, ze dne 22.01.2025

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s informantkou č. 5, ze dne 27.01.2025

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Přepis rozhovoru s informantkou č. 1, ze dne 16.01.2025

Na jaké pozici pracujete a jaká je náplň Vaší práce?

„Jsem kurátorkou pro mladistvé a pracuji pro OSPOD Plzeň-město. Jsem spoluúčastník procesu v řízení u mladistvých a nezletilých, který se dopustí protiprávního jednání. Tzn. od okamžiku, kdy se policie dozví o takovém úkonu, nás okamžitě vyrozumí a my hned od prvního počátku jsme u výslechu a dalších úkonů orgánů činných v trestním řízení, až do konce procesu. Končíme rozhodnutím u soudu, případně u odvolání u odvolacího soudu. Doprovázíme nezletilého celým procesem. A máme tam samozřejmě i procesní práva a povinnosti. V současnosti má OSPOD Plzeň-město 60 klientů a máme předklienty. To jsou lidé, kteří dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí, nejsou dětmi ohroženými podle § 6, ale poskytujeme jim poradenství a spolupráci, protože je tam riziko, že by se mohly stát dětmi ohroženými. Mezi rizika patří např. záškoláctví, výchovné problémy, jednorázový přestupek. Rodiče se na nás obracejí často sami. Většinou se však ozývají, až když je za pět minut dvanáct. Více rodiče a organizace vyhledávají OSPOD před koncem školního roku a před Vánocemi, to jsou exponovaná období.“

Jak dlouho pracujete na této pozici?

„25 let“

Jaké jsou nejčastější typy trestné činnosti páchané mladistvými v Plzeňském kraji?

„Dříve to byla majetková trestná činnost, výtržnictví a drobná násilná trestná činnost. V současnosti je to trestná činnost ve vztahu k sociálním sítím, kdy je trendem přeposílám pornografických fotek přes sociální sítě.“

Jaké jsou na základě Vašich zkušeností hlavní faktory, které přispívají ke kriminalitě mladistvých v Plzeňském kraji?

„Rozhodně je to rodinné prostředí. Vždy je základ v rodině. Společenská situace, kdy jsme tolerantní ke všemu a děti a mladiství mají pocit, že jsou neohrožení. Děti mají pocit, že se jim nic nestane. Reakce našeho systému buď není dostatečně rychlá anebo není adekvátní. Když by to opatření (trest) bylo rychlejší, tak by je to odradilo spíš. Systém je vlídnější, jde o lidi, kteří rozhodují v tom procesu, tzn. od státního zástupce po soudce, po participující organizace, všude obrovská tolerance, a to není v pořádku. Pokud by se zareagovalo bezprostředně po události, tak ten dopad by měl daleko větší efekt, než když ten proces trvá třeba půl roku a za tu dobu ten mladý člověk už vůbec neví co spáchal.“

Pak stojí před tím soudem a zodpovídá se z něčeho, co už dávno vytěsnil, protože to dávno předčily jiné a zajímavější události. Systém brzdí byrokracie.“

Zaznamenala jste během své praxe změnu v trendu kriminality mladistvých?

„Oproti minulosti je velký rozdíl, dříve byla mravnostní kriminalita spojená s tím, že nezletilí pod 15 let měli pohlavní styk, což zákon nepovoluje. Dneska tyto mravnostní delikty jsou spojeny spíše s vydíráním prostřednictvím fotek, které se posílají přes sociální sítě. Nebo vzájemná šikana prostřednictvím mobilů a je to zabarvené právě již zmíněnými mravnostními delikty.“

Mají podle Vašich zkušeností větší vliv na kriminalitu mladistvých městské oblasti nebo venkovské prostředí?

„V každé oblasti se páchá jiná trestná činnost. Ve městě se hodně páchá výtržnictví, město k tomu svádí. Na venkově je to poškozování, např. podpalování stohů. Kluci třeba vlezou do kostela a bere se to jako vloupání, i když je to z jejich pohledu jen klukovina.“

Existují specifické skupiny mladistvých, které jsou více ohrožené delikventním chováním?

„Řešíme klienty ze sociální slabších rodin, ale také velmi solventní rodiny. Mladí lidé páchají trestnou činnost vlastně bez rozdílů, jen je k tomu vedou rozdílné podněty, okolnosti. Máme zastoupení různé společenské úrovně. Trestnou činnost páchají mladiství i z velmi bohatých rodin. Vede je k tomu nuda, výzva vrstevníků, pocit, že mohou naprosto všechno. Nebo tím volají po pozornosti rodičů, kteří na ně nemají čas. Pokud analyzujeme pohnutky dítěte, tak podle nich konají správně, jsou jen nešťastní a potřebují pozornost, především ve své rodině.“

Jakou roli hraje školní prostředí v prevenci kriminality?

„Na školách by měla být součástí výuky korekce chování. Školy by měly např. k šikaně přistupovat s větší vážností, mohlo by se to zbrzdít hned v začátcích. Pokud nastane situace, např. šikana, pedagog by měl okamžitě přizvat na pomoc odborníka, např. preventistu ze školy, výchovného poradce. Nesmí to však být jednorázový vstup, musí to být kontinuální práce, s plánem a programem, který se má plnit a vyhodnocovat. Pedagog musí situaci kriticky vyhodnotit, ale někdy raději tu situaci přehlíží. Některé školy mají sociálního pedagoga, který je schopen dělat sociometrii, zve si žáky, věnuje se jim individuálně. Děti mají psychické problémy. Zvláště dívky se sebepoškozují a má na to vliv dnešní společnost. Je třeba nastavit hranice, např. zákaz mobilu při vyučování. Děti

natáčí učitele a pak to sdílí na sociálních sítích, to je nebezpečný nástroj. Nebo natáčí nepříjemné situace a sdílí to spolužákům s cílem ublížit. Jsou však složky, které na tom nechtějí spolupracovat. Například jednotliví pedagogové ve školách. Je to pro ně časově náročné i psychicky. Jsou to především starší pedagogové, jsou méně ochotní měnit své návyky a stereotypy.“

Jak hodnotíte prevenci a preventivní programy nebo iniciativy v Plzeňském regionu?

„Pokud dojde ke spojení se sociálním pedagogem a práci pak děláme v tandemu společně, ve více lidech, tzn. multidisciplinárně, tak se to daří. Každý do toho intervenuje svojí odborností a děti ví, že se něco děje. Chodíme na výchovné komise a snažíme se vnášet nadsled pro pedagogy. Pedagogové často nemění svůj přístup, záleží pak na vedení. Touto problematikou prevence se zabývá mnoho neziskových organizací a mají výsledky. Snažíme se edukovat i rodiče a zaměřujeme se na to, co rezonuje se společností. Navazuje se spolupráce s youtubery. Protože mladí neposlouchají rodiče, ale když to řekne youtuber, pak je to pravda. Máme poznatky, že youtubeři mění přístup a nevymýšlejí výzvy typu, kdy se děti dusí a reálně je ohrožují na životě. Dnes youtubeři edukují, začínají si uvědomovat, jaký dopad mají jejich příspěvky na život mladých lidí. Přirozená součást dnešní generace je telefon a přístup na sociální sítě. Pak mají být ze strany rodičů informování a kontrolování. Rodiče s dětmi si mají nastavit důvěru.“

Je věková hranice 15 let trestné odpovědnosti dostačující?

„Na tuto otázku nelze odpovědět jednoznačně. Celkově není tuto problematiku upravit pouze snížením věkové hranice. Řeší se i rozumová a mravní vyspělost jedince, jestli chápe důsledky svého jednání.“

Jak hodnotíte efektivitu současných legislativních opatření týkajících se kriminality mladistvých?

„Navrhovala bych, aby se více kombinovala opatření, a aby docházeli do nějakého programu nebo dělali společensky prospěšnou činnost, např. úklid. To bude mít vliv na jejich volný čas, pro ně je to energetická investice. Výměra je směšná, v rozmezí 50 až 150 hodin. Musí je to stát čas, nekomfortní podmínky, aby si to uvědomili. Všichni si myslí, že mají svá práva, ale už ne povinnosti. Nechtějí nést následky za své protiprávní jednání. Pokud by soudy kombinovaly správně opatření, pachatelé by zjistili, že se jim trestná činnost nevyplatí. Že to byl jen momentální prožitek, příjem z něčeho. Oni o ty věci nebo peníze stejně reálně přijdou. Při ublížení musí zaplatit pojišťovně náklady

léčebného procesu. Mají možnost udělat si splátkový kalendář na náklady soudního řízení, obhajoby, odškodné.“

Jaká opatření byste doporučila pro další postup při snižování kriminality mladistvých?

„Zrychlení procesů, více preventivních programů a lepší komunikace v rodinném prostředí.“

Na jaké pozici pracujete a jaká je náplň Vaší práce?

„Pracuji jako kurátorka pro mládež pro OSPOD Plzeň-venkov. Jsem součástí celého procesu v řízení u mladistvých a nezletilých, když se mladistvý a nezletilý dopouští protiprávního jednání. Práce je pestrá, ale náročná. Máme v péči 58 klientů a 75 předklientů. Do našeho obvodu spadají nejproblematictější obce. Veřejnost nás vnímá negativně, často se jedná o agresivní klienty. Některé děti umisťujeme do zařízení, když situace vyžaduje okamžitou pomoc. Tyto zařízení jsou připravené 24/7 a jsou ve Stodě, v Klenčí pod Čerchovem a v Janovicích nad Úhlavou.“

Jak dlouho pracujete na této pozici?

„5 let“

Jaké jsou nejčastější typy trestné činnosti páchané mladistvými v Plzeňském kraji?

„Výtržnictví, poškození cizí věci, pohlavní zneužití a šíření pornografie.“

Jaké jsou na základě Vašich zkušeností hlavní faktory, které přispívají ke kriminalitě mladistvých v Plzeňském kraji?

„Nedostatečná péče a zájem rodičů, jde o selhání rodiny a nedokonalé rodinné zázemí. Negativní dopad má také vliv party, ve které se jedinec nachází. Často páchají trestné činy i mladiství z fungujících rodin, ale dostanou se do špatné party a nechají se strhnout, hlavně v období puberty. Ta parta je hodně ovlivňuje, i přesto, že děti tráví více času na sociálních sítích, ovlivňují je nejvíce jejich vrstevníci. Týká se to především jedinců ze sociálně slabších rodin. Děti z neúplných rodin se dostávají do evidence, z toho důvodu, že tam byl dlouholetý neřešený partnerský konflikt rodičů, a to dítě stálo na pozadí. Tahle situace jej pak přivedla k tomu, že si hledá ke komunikaci někoho jiného a často je to ta špatná parta. Velký vliv mají sociální sítě, děti se neumějí začlenit do kolektivu a neví, jak navazovat sociální vztahy, čeho se mají vyvarovat. Nemají vztah k autoritám. Mnoho dětí si neuvědomuje, že může stanout před soudem.“

Zaznamenala jste během své praxe změnu v trendu kriminality mladistvých?

„Jsem tu pět let a do období mého působení spadl covid-19 a právě v tuto dobu převažovalo pohlavní zneužívání a znásilnění, protože děti byly hodně doma a když už se sešly, tak docházelo k pohlavním zneužitím. Po covidu-19 se začalo objevovat více výtržnictví, poškození cizí věci, pravidla a normy se uvolnila a trestná činnost přivedla

mladiství ven. Výtržnictví bylo ničení majetku, rvačky, fyzické napadení, a to i mezi děvčaty. “

Mají podle Vašich zkušeností větší vliv na kriminalitu mladistvých městské oblasti nebo venkovské prostředí?

„Vliv na kriminalitu mladistvých v Plzeňském kraji má především město a jeho nejbližší okolí. Mnoho dětí páchá trestnou činnost na území města Plzně a v nejbližším okolí Plzně, což jsou například Nýřany, Vejprnice, Zruč-Senec. Ve městě je větší nabídka míst, kde se může mládež scházet, prodávat si návykové látky, např. autobusové a vlakové nádraží. Tam už jsou party, včetně dospělých osob, což je pro děti lákadlo a pak jdou za hranu toho zákona. Také příchod cizinců ovlivnilo kriminalitu mladistvých.

Mladí lidé na venkově neumí využít svůj volný čas. Pokud už je nějaká aktivita dostupná, tak často nemají zájem ani děti, ani rodiče. Děti jsou pak samy, často tráví čas na sociálních sítích. A to, co vidí na sociálních sítích, pak zkoušejí v reálném životě. Často se jedná o výzvy. Často se pak natáčejí v choulostivých situacích. “

Existují specifické skupiny mladistvých, které jsou více ohrožené delikventním chováním?

„Více jsou ohrožení sociálně slabší jedinci. Ale také děti, které mají dostatek všeho a rodiče na ně nemají tolik času a ty pak jdou za hranu zákona, protože si myslí, že jim je všechno dovoleno a neznají hranice. Rodiče se dětem nevěnují a dítě jim dává tím najevo, aby si více všímaly, volají o pozornost. Rodiče se často staví do role, že jejich dítě má všechno a jako rodič na tom nebude nic měnit. “

Jakou roli hraje školní prostředí v prevenci kriminality?

„Některé školy mají pozitivní přístup, pořádají přednášky, zvou si odborníky. Některé to podceňují. Často se ty programy konají až pro děti osmých až devátých tříd, a to už je pozdě. Často upozorňujeme školy, že je potřeba začít dříve, např. v 5-6 třídě, aby ty děti měly povědomí, že existují hranice, že mohou svým chováním páchat trestnou činnost. Mělo by se začít už v MŠ, přiměřeně jejich věku. Někteří učitelé nejsou flexibilní. Nebo naopak chtějí spolupracovat, ale vedení školy jim to neumožňuje. “

Jak hodnotíte prevenci a preventivní programy nebo iniciativy v Plzeňském regionu?

„Nejvíce spolupracujeme s Centrem adiktologické prevence. Děti tam absolvují programy, co se týká návykových látek. Centrum má nastavenou spolupráci formou

terapií a testováním na návykové látky. Úspěšnost často závisí na tom, jak se zapojí rodina, rodiče. Pokud rodiče zafungují, pak to dopadne úspěšně. Pokud to rodič neřeší, dítě si to tam odchodí a podílí se na trestné činnosti dál. Mladiství mohou pracovat až 150 hodin. Za dobu mé praxe byl uloženo nejvíce 120 hodin a chlapec to dostal za prodej a přechování psychotropních látek a padělání bankovních transakcí ukradenou platební kartou. Bylo mu 16 let. K nápravě nedošlo a dnes už je ve vězení. “

Je věková hranice 15 let trestné odpovědnosti dostačující?

„Ne, souhlasím se snížením věkové hranice na 14 let. Děti dospívají rychleji, díky třeba sociálním sítím.“

Jak hodnotíte efektivitu současných legislativních opatření týkajících se kriminality mladistvých?

„Některá opatření by se mohla změnit. Už projednání trestní věci před soudem má na jedince určitý vliv. Ale pokud třeba soud uloží jen napomenutí s výstrahou, jako jednu z možností výchovného opatření, pro to dítě to není nic hmatatelného a neberou to vážně. Obecně prospěšné práce nebo jiné programy, co mohou fyzicky vykonat, by podle mého názoru bylo přínosnější.“

Jaká opatření byste doporučila pro další postup při snižování kriminality mladistvých?

„Začala bych ve školách, již v nižších ročnících, aby se zlepšila možnost prevence kriminality. Aby měly děti více přednášek na toto téma, aby si z toho něco odnesly. Mnoho neziskových organizací působí na území Plzně a někdy je problém, aby dojely do těch menších obcí, kdy bychom to potřebovali. Takže působení neziskových organizací tam, kde by to bylo potřeba.“

Na jaké pozici pracujete a jaká je náplň Vaší práce?

„Pracuji jako probační úředník, jsem specialistka na mládež, pracuji s nezletilými do 15 let a mladistvými, kteří spáchali činy jinak trestné nebo provinění. Jednám nejenom s pachatelem, ale i s poškozeným, vždy rovnocenně. Mojí povinností je informovat státního zástupce a soudce, jaký dopad má skutek na poškozeného. Vedeme pachatele k nápravě, k náhradě škody a také k vylepšení vztahu mezi pachatelem a obětí. V minulém roce jsme měli v péči 45 mladistvých klientů z Plzeňského kraje.“

Jak dlouho pracujete na této pozici?

„pracuji zde již 23 let“

Jaké jsou nejčastější typy trestné činnosti páchané mladistvými v Plzeňském kraji?

„Každý rok je to podobné, za rok 2024 převažuje poškozování cizí věci, výtržnictví, loupeže a krádeže, ublížení na zdraví, pohlavní zneužití a nebezpečné vyhrožování.“

Jaké jsou na základě Vašich zkušeností hlavní faktory, které přispívají ke kriminalitě mladistvých v Plzeňském kraji?

„Největší vliv má nefunkční rodinné zázemí. V komponovaných rodinách jsou časté konflikty, a děti to řeším tím, že hledají zázemí u svých vrstevníků a často to není vhodná společnost. A to už je pozdě. Rodiče už často nemají páky k nápravě, neumí si s tím poradit. Dalším faktorem jsou špatné výchovné vzory. Velký zásah mají média, online hry a sociální sítě. Také opožděná reakce od souvisejících institucí, tzn. kdyby přišla reakce včas, s dítětem se mohlo pracovat ještě v začátcích případu. Bohužel byrokracie vše prodlužuje.“

Zaznamenala jste během své praxe změnu v trendu kriminality mladistvých?

„Tři až čtyři roky zpět převažovalo nebezpečné vyhrožování, ale díky preventivním aktivitám se tato vlna snížila. V současné době řešíme převážně kyberšikanu, Pořád ale nechybí poškozování cizí věci, například vniknutí na cizí pozemek, do opuštěné chatky. Mladí lidé si ani neuvědomují, že jsou na cizím pozemku. Současným trendem je, že se zvyšuje skupinová trestná činnost. Ve skupince mají více odvahy, jednotlivci si netroufá.“

Mají podle Vašich zkušeností větší vliv na kriminalitu mladistvých městské oblasti nebo venkovské prostředí?

„Určitě městské oblasti, kde je větší koncentrace dětí, které mají potencionál kriminalitu páchat. Ve městě je více loupeží a přepadávání ve skupinkách. Ve venkovském prostředí je to poškozování cizí věci. Terčem koncentrace kriminality jsou v Plzeňském kraji především obchodní centra. Tato místa nabízejí většinou wi-fi připojení zdarma a zábavu ve formě kina. Dochází zde ke krádežím ve skupinkách a k prodeji nebo nákupu drog. Do těchto míst začínají v poslední době jezdit děti z venkova.“

Existují specifické skupiny mladistvých, které jsou více ohrožené delikventním chováním?

„Ano, jsou to sociálně slabší skupiny, mají ztížené rozumové schopnosti a specifické poruchy učení. Problémoví začínají být již na základní škole. Ale jsou to také mladiství ze zajištěných rodin. Hledají pozornost, uvědomují si, že finanční ztrátu rodina nahradí. Evidujeme případy, kdy si tito mladí lidé uvědomí, že selhaly a pak se stydí. Mají pocit, že rodinu zdiskreditovali. Mrzí je to a uvědomují si, že tím ohrozili rodiče. Často se také děje, že se mladí rozejdou ve zlém a pak zneužívají intimních soukromých fotek, které rozesílají po sociálních sítích, a to už je trestné.“

Jakou roli hraje školní prostředí v prevenci kriminality?

„Škola nás vyhledá až v momentě, až když problém existuje. Což je z našeho pohledu zbytečně pozdě. Nebo v momentě, kdy dítě už má uložené opatření soudem a my potřebujeme navázat kontakt s učitelem nebo s výchovným poradcem. Z našeho pohledu je to pozdě. Nabízíme a organizujeme přednášky nejen pro školy, je to preventivní činnost. Školy zařazují tyto přednášky do vzdělání. Častým vzorem je, že škola vytipuje na své škole šikanu, kyberšikanu a my pro ně připravíme přednášku. Spolupracují jak pedagogové, tak výchovní poradci.“

Jak hodnotíte prevenci a preventivní programy nebo iniciativy v Plzeňském regionu?

„Unikátním projektem v roce 2024 byl program Venkovní preventivní stezka, na nějž od ministerstva vnitra získala Plzeň 412 tisíc korun. Projekt byl určen především dětem a mladistvým, s využitím umělé inteligence. Ti, kdo se na stezku vypravili, mohli se interaktivní formou seznámit s důsledky protiprávního jednání, jako je například vandalismus a násilí. Seznámili se také s kyberproblematikou. Program vznikl na základě spolupráce Odboru bezpečnosti, prevence kriminality a krizového řízení Magistrátu města Plzně.“

Je věková hranice 15 let trestné odpovědnosti dostačující?

„Je to hodně individuální. Je hodně dětí, které jsou třeba osobnostně zralí a dostatečně informovaní, tam bych si dovedla představit nižší. Když potom pracujeme s dětmi nezralými, tak někdy pochybuji i o té patnáctileté hranici.“

Jak hodnotíte efektivitu současných legislativních opatření týkajících se kriminality mladistvých?

„Řídíme se zákonem č. 218/2003 o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon funguje 22 let, v létě byla novela tohoto zákona. Byla rozšířena procesní opatření, např. opatrovník může být ustanovený ve fázi, kdy se prověřuje skutek, a ne až ve fázi v řízení před soudem. Dále se novelizovalo i to, že věc může být ukončena už v řízení ústavního zástupce, tzn. věc nemusí být postoupena soudu.“

Jaká opatření byste doporučila pro další postup při snižování kriminality mladistvých?

„Rozšířit preventivní přednášky, a to ještě ve chvíli, než se stane TČ. Podpořit preventivní aktivity ve spolupráci s neziskovými organizacemi. Zaměřit se více na sociálně slabší rodiny.“

Na jaké pozici pracujete a jaká je náplň Vaší práce?

„Pracuji jako školní metodik prevence. Řeším patologické jevy, které se ve škole vyskytnou, organizuji preventivní programy a jsem pedagog psychologie.“

Jak dlouho pracujete na této pozici?

„7 let“

Jaké jsou nejčastější projevy problémového a rizikového chování mladistvých na vaší škole?

„Záškoláctví a sebepoškozování, šikana a kyberšikana. K sebepoškozování je vede volba nejjednodušší cesty, jak na sebe upozornit, je to pro ně krátkodobý únik z problémů. Více se to týká děvčat, ale chlapci to dělají také. Za poslední rok je to 10 případů. Dnešní mladí lidé neumí řešit problémy, neví, co se sebou a toto je jedna z únikových cest. Často si neumí poradit s psychickou bolestí, proto to převádí na tu fyzickou. A je to trend ze sociálních sítí, inspirací pro ně jsou influenceři. Šikana převážně probíhá ne ve skupince, ale více šikanují jednotlivci. Bohužel došlo i k vyloučení studenta, a to především za neomluvené hodiny, za poslední tři roky jsou to dva případy.“

Jaké jsou na základě Vašich zkušeností hlavní faktory, které ke vzniku problémového chování u studentů na střední škole?

„Rodinné zázemí, kde je minimální komunikace. Neumějí komunikovat z očí do očí. Ožehavá témata řeší na sociálních sítích. Sociální sítě jsou nedílnou součástí jejich života. Dnešní doba bohužel přináší situace, kdy je agresorem žák, který to vidí ve filmech, a ještě více v hrách na sociálních sítích.“

Má rodinné prostředí na výskyt problémového chování studentů?

„Rodinné prostředí má největší vliv. Nezáleží na tom, zda jsou rodiče rozvedení nebo je rodina neúplná. V některých rodinách se jede na výkon, někteří naši studenti pracují, protože si chtějí zažít „nadstandard“ ve svém věku. Někteří studenti tvrdí, že pracovat musí. Z toho vyplývá již zmíněné záškoláctví. Ale nesetkali jsme se s tím, že by to děti vedlo k páchání trestných činů.“

Jaké postoje zaujímají rodiče k problémům spojených s rizikovým chováním mladistvých?

„Rodiče se snaží spolupracovat, jsou ochotni to řešit. Nespolupracují třeba v záškoláctví, kdy rodiče kryjí zameškané hodiny.“

Zaznamenala jste během své praxe změny v chování studentů, které by mohly souviset s rizikovým jednáním?

„Zaznamenali jsme vzestup závislosti na sociálních sítích. Méně se komunikuje a zaostává motivace žáků ke komunikaci, ke vzdělávání. Vliv mají i nevhodné pořady, které podporují násilí. Ze společných třídnických hodin vím, že více sledují sociální sítě než filmy.“

Má na rizikové chování vliv, zda student pochází z městského prostředí nebo naopak je z venkovského prostředí?

„Nejde to říci, ve škole tento rozdíl nevnímám. Ve městě je větší nabídka programů, ale také větší anonymita než na vsi.“

Jsou skupiny studentů, kteří jsou více ohroženi rizikovým chováním?

„Hodně záleží na tom, v jaké skupině se pohybují. Někdy jsou to děti ze sociálně slabých rodin někdy je to naopak.“

Jak hodnotíte spolupráci školy s jinými institucemi v oblasti prevence problémového chování žáků?

„Nejprve se snažíme řešit problémy v rámci školy, např. záškoláctví. Naší škole se daří zachytit patologické jevy v začátcích, např. šikana, záškoláctví. spolupracuje s neziskovými organizacemi, konkrétně s Ledovcem. Škola hraje podstatnou roli v prevenci. Pořádáme projektové dny, kdy se žáci setkávají s touto problematikou a za školu můžu uvést, že naše škola v rámci prevence je na vysoké úrovni. Vedení školy i pedagogové jsou prevenci nakloněny a spolupracují. Žáky motivujeme a pomáháme jim. Připravujeme v 1. ročníku adaptační kurz, aby se děti mez sebou seznámily.“

Jak hodnotíte současnou legislativu týkající se výchovných opatření a prevence rizikového chování mladistvých?

„Zachovala bych ji, nesnižovala bych věkovou hranici trestní odpovědnosti. Častěji se upravují školní řády, např. z důvodu používání elektroniky, elektronických cigaret“

Jaká doporučení byste dal/a školám a jejich pracovníkům pro zlepšení prevence problémového chování mladistvých?

„Více naslouchat, více komunikovat face2face, podporovat komunikaci. Já žákům vykám, je tam oboustranná úcta a žáci nemají pocit, že se nad nimi někdo povyšuje. Prohlubování důvěry je velmi důležité. Včasná prevence, neřešit něco až ex post.“

Na jaké pozici pracujete a jaká je náplň Vaší práce?

„Jsem vyšetřovatelkou 1. oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování v Plzni. Specializuji se na problematiku mládeže“

Jak dlouho pracujete na této pozici?

„6 let“

Jaké jsou nejčastější typy trestné činnosti páchané mladistvými v Plzeňském kraji?

„Mladí se dopouštějí především majetkové trestné činnosti, krádeží, loupeží. Necháávají se strhnout vrstevníky a tuto trestnou činnost páchají hlavně ve skupinkách. Další rozšířená trestná činnost je pohlavní zneužití, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, to se týká především jednotlivců. Častým jevem je poškození cizí věci, ublížení na zdraví v rámci nějakých rvaček, přechovávání omamných a psychotropních látek. Řešíme případ usmrcení z nedbalosti, kdy mladistvý pachatel odcizil vůz a srazil chodce.“

Jaké jsou na základě Vašich zkušeností hlavní faktory, které přispívají ke kriminalitě mladistvých v Plzeňském kraji?

„Je to především rodina. Největší vliv má to, v jakém vyrůstají prostředí a jak ta rodina komunikuje. Dalším faktorem je rychlejší dospívání a jiná mentalita. Rozdíly věku se dnes stírají. A to se odráží v trestné činnosti jako je pohlavní zneužití. Hodně tomu napomáhají sociální sítě, je jednodušší někoho zkontaktovat. Mladí lidé dnes nemají zájmy, koníčky, kromě sociálních sítí a s nimi spojených aktivit. Dalším faktorem jsou problémoví rodiče, kteří neprojevují dostatečný zájem o své děti.“

Zaznamenala jste během své praxe změnu v trendu kriminality mladistvých?

„V posledních dvou letech narůstá kyberkriminalita, předtím to bylo převážně poškození cizí věci, jako je například sprejerství. Největší vliv na chování a kriminalitu mladistvých mají sociální média. Mladí lidé plní různé výzvy dle vzoru youtuberů, dochází k narušení psychiky.“

Mají podle Vašich zkušeností větší vliv na kriminalitu mladistvých městské oblasti nebo venkovské prostředí?

„Určitě to městské, je zde větší koncentrace dětí a mladistvých a více příležitostí k páchaní trestné činnosti. A jsou to také větší města v Plzeňském kraji, jako např. Přeštice nebo Blovice.“

Existují specifické skupiny mladistvých, které jsou více ohrožené delikventním chováním?

„Ano, jsou to sociálně slabší rodiny. Nebo naopak finančně velmi zajištěné rodiny. Děti z těchto rodin neví, co „roupama“ dělat. Tyto děti hledají pozornost a potřebují na sebe jakkoliv upozornit. Může to ale být i momentální selhání. Dále jsou to problémové rodiny, např. rodiče mají často problém se zákonem.“

Jakou roli hraje školní prostředí v prevenci kriminality?

„Školy spolupracují, bohužel často je to ve chvíli až když se něco stane.“

Jak hodnotíte prevenci a preventivní programy nebo iniciativy v Plzeňském regionu?

„Máme své preventistky, které organizují preventivní programy. Se svými programy pak vyjíždějí např. do škol. Na těchto sezeních informují děti i mladistvé o pomocných organizacích, jako je např. Centrum Locika, nebo o telefonní nonstop Lince pro rodinu a školu, kam se mohou kdykoliv obrátit. Při spáchání trestné činnosti se snažíme mít na pachatele pozitivní vliv.“

Je věková hranice 15 let trestné odpovědnosti dostačující?

„Určitě bych ji snížila. Děti mají dříve pohlavní styk, je to hlavně internetem, zkoumají, jak vypadá pohlavní styk. Ale nedokáží pak vysvětlit, proč to dělají. Bohužel mají mezi sebou pohlavní styk i sourozenci. Když bude mít pohlavní styk 14letý člověk, nebudeme jej kriminalizovat. Hranice, kdy se děti poprvé odhodlají k pohlavnímu styku se snižuje na 11, i 10 let. Zákonodárci by proto měli zvážit hranici 15 let kvůli pohlavnímu styku.“

Jak hodnotíte efektivitu současných legislativních opatření týkajících se kriminality mladistvých?

„Myslím si, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže je dostačující. Mladiství musí mít obhájce a jedná se s nimi tak, aby byli co nejméně kriminalizováni. O kriminalitě mladistvých se moc nemluví, protože je zde ochrana mladistvých a ze soudních jednání je veřejnost vyloučena.“

Jaká opatření byste doporučila pro další postup při snižování kriminality mladistvých?

„Určitě by měly nejvíce působit na své děti rodiče a pak také škola. Tam je důležité zaměřit se na prevenci“